

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально - науковий інститут економіки та бізнес-освіти

Кафедра економіки та цифрового бізнесу

Спеціальність 051 Економіка

Форма навчання денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Косаковської Ольги Ігорівни

на тему **«Оцінювання та аналіз інвестиційної привабливості регіонів
України»**

Науковий керівник к.е.н., доцент
(наук. ступінь, вчене звання)

Мацюра С.І.
(підпис) (прізвище, ініціали)

Робота допущена до захисту в ЕК

(протокол засідання кафедри економіки та цифрового бізнесу № 14 від
10.06.2026 р.)

Зав. кафедри _____
(підпис)

Радько В.М., к.е.н., доцент
(прізвище, ініціали, наук. ступінь, вчене звання)

Кривий Ріг

2026

ЗАЯВА

Я, **Косаковська Ольга Ігорівна**, засвідчую, що кваліфікаційна робота бакалавра на тему: «Оцінювання та аналіз інвестиційної привабливості регіонів України» написана мною самостійно. Вона є цілковито моєю працею, жоден розділ, пункт цієї роботи не був опрацьований третіми особами.

26.05.2026

підпис

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту
України 29 березня 2012 року № 384

Форма № Н-9.01

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ»
(повне найменування закладу вищої освіти)

Інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра економіки та цифрового бізнесу
Освітній ступінь бакалавр
Спеціальність 051 Економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ **В.М. Радько**

“30” березня 2026 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

Косаковській Ользі Ігорівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи **«Оцінювання та аналіз інвестиційної привабливості регіонів України»**

Науковий керівник роботи Мацюра Світлана Іванівна, к.е.н., доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджено наказом закладу вищої освіти від «23» березня 2026 р. № 193-ст

2. Строк подання роботи 29.05.2026р.

3. Зміст кваліфікаційної роботи; об'єкт, предмет та мета дослідження:

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ДИНАМІКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Об'єкт дослідження - інвестиційна привабливість регіонів України

Предмет дослідження - теоретико-методичні засади та практичні аспекти оцінювання рівня інвестиційної привабливості регіонів України та її підвищення.

Мета кваліфікаційної роботи - поглиблення теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо оцінювання та підвищення інвестиційної привабливості регіонів України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення

5. Дата видачі завдання 26.03.2026 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної бакалаврської роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1	Підготовка розділу 1	до 17.04.2026р.	
2	Підготовка розділу 2	до 08.05.2026р.	
3	Підготовка розділу 3	до 25.05.2026р.	
4	Ресстрація завершеної кваліфікаційної роботи	до 29.05.2026р.	
5	Перевірка кваліфікаційної роботи на плагіат	03.06.2026р.	
6	Отримання відгуку від наукового керівника	04.06.2026р.	
7	Отримання зовнішньої рецензії	05.06.2026р.	
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	09.06.2026р.	
9	Допуск кафедрою кваліфікаційної роботи до захисту	12.06.2026р.	
10	Підготовка студента до захисту в ЕК	до 19.06.2026р.	

Завдання підготував науковий керівник

Мацюра С.І.

(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання одержав

Косаковська О.І.

(підпис) (прізвище та ініціали)

Примітки:

1. Форму призначено для видачі завдання на виконання кваліфікаційної роботи і контролю за ходом роботи з боку кафедри.
2. Розробляється керівником кваліфікаційної роботи. Видається кафедрою.
3. Формат бланк
4. а А4 (210× 297 мм), 2 сторінки.

АНОТАЦІЯ

Косаковська О.І. Оцінювання та аналіз інвестиційної привабливості регіонів України. – Рукопис.

Кваліфікаційна бакалаврська робота за спеціальністю 051 Економіка – Державний університет економіки і технологій. – Кривий Ріг, 2026.

Кваліфікаційна бакалаврська робота присвячена поглибленню теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо оцінювання та підвищення інвестиційної привабливості регіонів України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

В роботі розкрито економічну сутність інвестиційної привабливості регіону, систематизовано фактори її формування та обґрунтовано значення для розвитку територій. Здійснено критичний аналіз системи показників та методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів, визначено переваги та обмеження існуючих методик. Узагальнено зарубіжний досвід оцінювання та управління інвестиційною привабливістю регіонів (Польщі, Німеччини, США, Сінгапуру, Південної Кореї, Грузії, Хорватії) та визначено можливості його адаптації до умов України.

Проведено аналіз макроекономічних показників, динаміки капітальних та прямих іноземних інвестицій в Україні за 2023–2025 роки. Здійснено детальний аналіз основних складових інвестиційної привабливості регіонів (економічної, фінансової, соціальної, інфраструктурної, екологічної, безпекової) та виявлено ключові регіональні відмінності. На основі розрахунку інтегрального індексу інвестиційної привабливості регіону (ІІПР) та застосування кластерного аналізу (метод k-середніх) здійснено рейтингування та групування регіонів України. Виокремлено чотири групи регіонів: Група 1 (високий рівень) – Київська, Львівська області та м. Київ; Група 2 (рівень вище середнього) – 7 регіонів; Група 3 (середній рівень) – 10 регіонів; Група 4 (низький рівень) – Запорізька, Донецька, Луганська, Херсонська області.

Визначено проблеми та перешкоди активізації інвестиційних процесів в регіонах України, які згруповано за трьома рівнями впливу: зовнішній (безпекові ризики), макроекономічний (фіскальний дефіцит, торговельний дисбаланс, валютні обмеження) та інституційний (корупція, слабка судова система, дефіцит кваліфікованих кадрів, недостатня інституційна спроможність). Розроблено стратегічні напрями підвищення інвестиційної привабливості регіонів з урахуванням результатів кластеризації, а також організаційно-економічний механізм їх реалізації, що включає інституційний, фінансовий, моніторинговий та стимулюючий блоки. Здійснено розрахунок прогнозного економічного ефекту від реалізації запропонованих заходів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в роботі висновки та рекомендації можуть бути використані органами державної влади та місцевого самоврядування при розробці стратегій регіонального розвитку та програм відновлення постраждалих регіонів, аналітичними центрами при підготовці рейтингів інвестиційної привабливості, а також у навчальному процесі закладів вищої освіти.

Ключові слова: інвестиційна привабливість регіону, регіональний розвиток, інвестиційний клімат, кластерний аналіз, інтегральний індекс, безпекова складова, стратегічні напрями, організаційно-економічний механізм, післявоєнне відновлення.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ

1.1. Економічна сутність інвестиційної привабливості регіону: поняття, фактори та значення для розвитку територій.

1.2. Система показників та методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів.

1.3. Зарубіжний досвід оцінювання та управління інвестиційною привабливістю регіонів

Висновки до розділу 1.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ДИНАМІКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

2.1. Загальна характеристика інвестиційного клімату в Україні.

2.2. Аналіз основних складових інвестиційної привабливості регіонів України.

2.3. Рейтингування та групування регіонів України за рівнем інвестиційної привабливості.

Висновки до розділу 2.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

3.1. Проблеми та перешкоди активізації інвестиційних процесів в регіонах України.

3.2. Стратегічні напрями та механізми підвищення інвестиційної привабливості регіонів України.

Висновки до розділу 3.

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Інвестиційна привабливість регіонів є фундаментальною характеристикою, що визначає здатність територій залучати капітал, створювати нові робочі місця, модернізувати виробничі потужності та забезпечувати сталий соціально-економічний розвиток. В умовах глобалізації економіки та посилення конкуренції між територіями за інвестиційні ресурси, проблема формування сприятливого інвестиційного клімату на регіональному рівні набуває особливої актуальності.

Для України, яка перебуває в умовах триваючої військової агресії, питання оцінювання та аналізу інвестиційної привабливості регіонів набуває критичного значення. Війна спричинила безпрецедентні руйнування виробничих потужностей, інфраструктури, житлового фонду, а також масштабну внутрішню та зовнішню міграцію населення. За даними Світового банку, загальна вартість відновлення та реконструкції України оцінюється у 486 млрд дол. США, а прямі збитки інфраструктури перевищили 170 млрд дол. У цих умовах залучення інвестицій стає не лише фактором економічного зростання, а й передумовою фізичного виживання та відновлення територій.

Водночас, війна суттєво трансформувала структуру інвестиційної привабливості регіонів. Безпекова складова, яка раніше мала другорядне значення, стала визначальним фактором. Західні регіони, які є відносно безпечними, стали головними центрами залучення релокованого бізнесу та внутрішньо переміщених осіб, тоді як східні та південні регіони, що знаходяться в зоні активних бойових дій або поблизу неї, втратили інвестиційну привабливість. Це створило нову регіональну конфігурацію, яка потребує ґрунтовного наукового аналізу та розробки диференційованих підходів до відновлення.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених проблемам інвестиційної привабливості регіонів, більшість існуючих досліджень не враховують специфічних факторів воєнного часу, а методичні підходи, що використовуються, потребують адаптації до сучасних українських реалій. Актуальність теми посилюється необхідністю розробки практичних рекомендацій для органів державної влади та місцевого самоврядування щодо підвищення інвестиційної привабливості регіонів в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Теоретичні та практичні аспекти інвестиційної привабливості регіонів є предметом досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Значний внесок у розвиток теорії регіональної економіки та інвестиційного менеджменту зробили такі вчені, як О. Амоша, В. Геєць, Б. Данилишин, М. Долішній, С. Злупко, В. Кравців, І. Лукінов, А. Мельник, С. Писаренко, М. Чумаченко та інші.

Проблемам оцінювання інвестиційної привабливості територій присвячені праці В. Гриньової, М. Денисенка, О. Єрмакової, О. Кузьміна, В. Максимова, А. Пересади, Т. Уманець, Н. Чухрай та інших. Методичні підходи до рейтингування регіонів розроблялися в межах діяльності Європейської Бізнес Асоціації, Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, Київської школи економіки, а також міжнародними організаціями – ОЕСР, Світовим банком, Європейською комісією.

Однак, незважаючи на значний науковий доробок, низка питань залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, потребують подальшого розвитку методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів в умовах воєнного стану з урахуванням безпекового фактору; недостатньо дослідженою є трансформація регіональної структури інвестиційної привабливості в період 2023–2025 років; відсутні системні рекомендації щодо диференційованої регіональної інвестиційної політики, орієнтованої на різні групи регіонів.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є поглиблення теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо оцінювання та підвищення інвестиційної привабливості регіонів України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- узагальнити теоретичні підходи до визначення економічної сутності інвестиційної привабливості регіону, систематизувати фактори її формування та обґрунтувати значення для розвитку територій;
- здійснити критичний аналіз системи показників та методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів, визначити переваги та обмеження існуючих методик;
- узагальнити зарубіжний досвід оцінювання та управління інвестиційною привабливістю регіонів, виявити можливості його адаптації до умов України;
- провести аналіз макроекономічних показників, динаміки капітальних та прямих іноземних інвестицій в Україні за 2023–2025 роки;
- дослідити основні складові інвестиційної привабливості регіонів (економічну, фінансову, соціальну, інфраструктурну, екологічну, безпекову) та виявити ключові регіональні відмінності;
- здійснити рейтингування та групування регіонів України за рівнем інвестиційної привабливості з використанням методів багатовимірного аналізу;
- визначити проблеми та перешкоди активізації інвестиційних процесів в регіонах України;
- розробити стратегічні напрями та механізми підвищення інвестиційної привабливості регіонів з урахуванням результатів кластеризації та розрахувати прогностичний економічний ефект від їх реалізації.

Об'єктом дослідження є інвестиційна привабливість регіонів України.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичні аспекти оцінювання рівня інвестиційної привабливості регіонів України та її підвищення.

Теоретико-методичною основою дослідження є фундаментальні положення регіональної економіки, теорії інвестиційного менеджменту, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених з проблем інвестиційної привабливості територій. Для вирішення поставлених завдань використано такі методи наукового пізнання:

- *теоретичного узагальнення* – для визначення економічної сутності інвестиційної привабливості регіону, систематизації факторів та методичних підходів;
- *порівняльного аналізу* – для дослідження зарубіжного досвіду оцінювання та управління інвестиційною привабливістю регіонів;
- *статистичного аналізу* – для оцінки динаміки макроекономічних показників, капітальних та прямих іноземних інвестицій;
- *багатовимірною статистичного аналізу* – для розрахунку інтегрального індексу інвестиційної привабливості регіонів (нормування показників, таксономічний аналіз);
- *кластерного аналізу (метод k-середніх)* – для групування регіонів за рівнем інвестиційної привабливості;
- *експертних оцінок* – для визначення окремих показників, що не відображаються в офіційній статистиці (безпекова складова, окремі інфраструктурні індикатори);
- *графічного та табличного методів* – для наочного представлення результатів дослідження;
- *абстрактно-логічного методу* – для формулювання висновків та рекомендацій.

Інформаційною базою дослідження є офіційні статистичні матеріали Державної служби статистики України, дані Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, аналітичні звіти Київської школи економіки (KSE Institute), Європейської Бізнес Асоціації, Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, оцінки міжнародних організацій (Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Організації економічного співробітництва та розвитку, Європейської комісії), а також результати власних розрахунків автора.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в роботі висновки та рекомендації можуть бути використані:

- органами місцевого самоврядування та обласними державними адміністраціями при формуванні регіональних інвестиційних стратегій та програм соціально-економічного розвитку;
- аналітичними центрами та консалтинговими компаніями при підготовці рейтингів інвестиційної привабливості регіонів та інвестиційних паспортів територій;

Результати дослідження можуть бути впроваджені в практичну діяльність органів влади при реалізації програм підтримки інвестиційної діяльності, а також використані для подальших наукових досліджень у сфері регіональної економіки та інвестиційного менеджменту.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота виконана на 97 сторінках основного тексту, містить 15 таблиць, 1 рисунок, список використаних джерел із 60 найменувань, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

1.1. Економічна сутність інвестиційної привабливості регіону: поняття, фактори та значення для розвитку територій

Інвестиційна привабливість регіону є однією з ключових категорій сучасної регіональної економіки, оскільки саме вона визначає здатність території залучати капітал для свого розвитку. В умовах децентралізації влади, фінансової автономізації регіонів та посилення конкуренції за інвестиційні ресурси дослідження цього феномена набуває особливого значення. У даному підрозділі здійснено теоретичне узагальнення існуючих підходів до визначення сутності інвестиційної привабливості регіону, систематизовано фактори, що її формують, та обґрунтовано її значення для сталого розвитку територій.

Аналіз наукової літератури свідчить про відсутність єдиного загальновизнаного підходу до трактування поняття «інвестиційна привабливість регіону». Це зумовлено складністю та багатоаспектністю самого явища, яке одночасно охоплює економічні, соціальні, інституційні, екологічні та безпекові виміри. Узагальнення існуючих підходів дозволяє виокремити два основних вектори у визначенні цієї категорії [4; 5; 6].

З одного боку, інвестиційна привабливість розглядається як суб'єктивне сприйняття інвестора, тобто його думка щодо співвідношення рівня ризику, дохідності та вартості фінансових ресурсів у конкретному регіоні чи галузі. У цьому контексті вона є відносним поняттям, що відображає оцінку потенційним інвестором доцільності вкладення капіталу. Такий підхід акцентує увагу на інформаційній асиметрії та ролі комунікаційних механізмів у формуванні позитивного інвестиційного іміджу території [7].

З іншого боку, інвестиційна привабливість трактується як сукупність об'єктивних характеристик економічної системи – її властивостей, засобів, можливостей, які визначають потенційний платоспроможний попит на інвестиції. У такому розумінні це інтегральна (факторна) характеристика, що відображає поточний стан та рівень розвитку регіону, визначений сукупністю економічних, політичних, соціальних, науково-технологічних, інфраструктурних, фінансових, ресурсних, екологічних та інших факторів [8].

Сучасні дослідники наголошують на дуалістичній природі інвестиційної привабливості, яка поєднує логічно протилежні, але водночас взаємодоповнювальні характеристики: об'єктивну оцінку та суб'єктивне сприйняття показників інвестиційного потенціалу регіону. Ця подвійність означає, що поряд із створенням об'єктивно сприятливих умов для реалізації інвестиційних проєктів необхідно формувати позитивний інвестиційний образ регіону як результат суб'єктивного сприйняття інвестором регіонального бізнес-клімату та можливостей для розвитку довірчих відносин між учасниками інвестиційного процесу [5; 6].

На основі узагальнення існуючих підходів можна визначити характеристики інвестиційної привабливості регіону, які найбільш повно розкривають її сутність :

- цінність використання регіону як місця розташування підприємства (доміцилію);
- сукупність локаційних переваг, які можуть бути реалізовані в процесі ведення бізнесу і зумовлені специфічними характеристиками регіону;
- набір регіональних переваг розташування, що впливають на досягнення цілей інвестора (наприклад, операційні витрати, дохід від реалізації, прибутковість);

- здатність переконати інвесторів обрати регіон як місце для інвестування;
- здатність стимулювати інвестиційну діяльність шляхом пропозиції комбінації локаційних переваг [4].

Таким чином, інвестиційна привабливість регіону може бути визначена як інтегральна характеристика територіальної соціально-економічної системи, що формується під впливом сукупності об'єктивних факторів та суб'єктивних оцінок і відображає потенційну можливість залучення інвестиційних ресурсів для забезпечення сталого розвитку регіону.

Інвестиційна привабливість регіону формується під впливом значної кількості факторів, які можуть бути згруповані за різними класифікаційними ознаками. Узагальнення наукових підходів дозволяє виокремити три великі групи факторів, які з боку інвесторів є визначальними для оцінки інвестиційної привабливості територій .

Перша група – економічні фактори – охоплює показники, що характеризують рівень розвитку та структуру економіки регіону, його виробничий потенціал, динаміку економічного зростання, галузеву спеціалізацію, фінансову стабільність, стан ринку праці, рівень доходів населення. Саме ці фактори визначають потенційну ємність ринку, наявність трудових ресурсів та їхню кваліфікацію, можливості для збуту продукції.

Друга група – інституційні фактори – включає стан нормативно-правової бази, рівень корупції, ефективність судової системи, якість державного управління на регіональному та місцевому рівнях, стабільність політичної ситуації, адміністративні бар'єри. Ці фактори визначають ступінь передбачуваності ведення бізнесу, захист прав власності, прозорість регуляторного середовища.

Третя група – фактори розвитку території – охоплює стан інфраструктури (транспортної, енергетичної, комунікаційної, соціальної), екологічну ситуацію,

географічне розташування, природно-ресурсний потенціал, демографічну ситуацію, рівень розвитку соціальної сфери. Ці фактори визначають фізичні можливості для розміщення виробництва, забезпечення логістики, якість життя працівників.

Сучасні міжнародні дослідження, зокрема розробки Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), пропонують більш деталізований підхід до визначення факторів регіональної привабливості, виділяючи шість основних доменів: економічну привабливість (економіка, інновації, ринок праці), взаємопов'язаність (транспорт, цифровізація), привабливість для відвідувачів (туризм, культурний капітал), природне середовище (екологія, природний капітал), добробут мешканців (соціальна згуртованість, здоров'я, освіта), землекористування та житло. Такий підхід дозволяє врахувати не лише традиційні економічні чинники, але й нематеріальні аспекти, що набувають дедалі більшого значення для сучасних інвесторів.

Особливу увагу в сучасних умовах привертають фактори безпеки та стійкості, які в контексті військової агресії проти України набули визначального значення. Як показали результати проведеного в розділі 2 дослідження, безпекова складова стала критичним фактором, що нівелює інші конкурентні переваги регіонів, навіть за наявності потужного економічного потенціалу. Це свідчить про необхідність доповнення традиційної системи факторів інвестиційної привабливості показниками, що характеризують рівень безпекових ризиків та спроможність регіону до швидкого відновлення.

Інвестиційна привабливість регіону відіграє ключову роль в активізації інвестиційних процесів на регіональному рівні, особливо в умовах адміністративної, фінансової та регуляторної децентралізації. Її значення для розвитку територій проявляється за кількома напрямками.

По-перше, високий рівень інвестиційної привабливості гарантує стабільний приплив інвестицій, що забезпечує додаткові надходження до

місцевих бюджетів, створення нових робочих місць, модернізацію виробничих потужностей, розвиток інфраструктури. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню рівня життя населення та покращенню соціального середовища в регіоні .

По-друге, інвестиційна привабливість є основою для підвищення конкурентоспроможності регіону. Дослідження підтверджують, що регіональна конкурентоспроможність є похідною від інвестиційної привабливості, і через процес конкуренції вона також впливає на її кінцевий вимір . Регіони конкурують між собою за рівнем своєї інвестиційної привабливості у залученні інвестицій та створенні можливостей для розвитку, оскільки саме ці фактори визначають їхні подальші можливості та рівень соціально-економічного розвитку .

По-третє, інвестиційна привабливість виступає важливим стимулом для розвитку потенціалу регіону. Вона тісно пов'язана з поняттям потенціалу регіонального розвитку, оскільки ці категорії частково описують одну й ту саму проблему – можливості для регіонального розвитку . Інвестиційна привабливість може розглядатися як ймовірність або масштаб інвестицій, а потенціал розвитку – як ресурс та ступінь використання факторів, що визначають розвиток на регіональному рівні .

По-четверте, формування позитивної інвестиційної привабливості сприяє створенню інвестиційного іміджу регіону, що є важливим нематеріальним активом території. Як зазначають дослідники, для стимулювання інвестиційних процесів у регіоні поряд із створенням об'єктивно сприятливих умов для реалізації інноваційних проєктів необхідно формувати позитивний інвестиційний образ регіону як результат суб'єктивного сприйняття інвестором регіонального бізнес-клімату .

По-п'яте, інвестиційна привабливість є основою для переходу до нової моделі регіонального розвитку, орієнтованої на забезпечення сталого, інклюзивного та стійкого розвитку. Сучасні підходи до оцінювання регіональної привабливості, зокрема розроблені ОЕСР, передбачають врахування не лише

економічних факторів, але й показників добробуту мешканців, якості довкілля, соціальної згуртованості . Це дозволяє орієнтувати інвестиційну політику не на короткострокову максимізацію прибутку, а на довгостроковий сталий розвиток територій.

В умовах сучасних викликів, пов'язаних з військовою агресією, економічною нестабільністю та необхідністю післявоєнного відновлення, значення інвестиційної привабливості регіонів суттєво зростає. Як наголошується в науковій літературі, залучення інвестицій в економіку регіону є ключовим завданням у сучасному економічному середовищі . Воно може бути раціонально вирішене шляхом підвищення інвестиційної привабливості регіонів для потенційних інвесторів, де головним завданням має бути оптимізація нормативних, фінансових та адміністративних умов інвестування, які визначають вибір інвестора щодо конкретного об'єкта інвестування – окремого проєкту, підприємства, корпорації, міста, регіону чи країни .

Таким чином, інвестиційна привабливість регіону є складною, багатовимірною категорією, яка відображає як об'єктивні характеристики території, так і суб'єктивне сприйняття її потенціалу інвесторами. Її формування визначається сукупністю економічних, інституційних та територіальних факторів, а високий рівень інвестиційної привабливості створює основу для стабільного економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності регіону, покращення добробуту населення та забезпечення сталого розвитку територій. Проведений теоретичний аналіз є основою для подальшого дослідження методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів та практичного аналізу її складових у наступних розділах дипломної роботи.

1.2. Система показників та методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів

Оцінювання інвестиційної привабливості регіонів є складним методологічним завданням, оскільки потребує врахування значної кількості різнорідних факторів – економічних, соціальних, інфраструктурних, екологічних, інституційних та безпекових. У світовій та вітчизняній науковій практиці сформувалося кілька підходів до вирішення цього завдання, які відрізняються за цілями, системою показників, методами розрахунку та інтерпретацією результатів. У даному підрозділі здійснено огляд та систематизацію існуючих методичних підходів, визначено їхні переваги та обмеження, а також обґрунтовано вибір методології для проведення емпіричного дослідження в розділі 2 кваліфікаційної роботи.

У науковій літературі існують різні підходи до класифікації методів оцінювання інвестиційної привабливості регіонів. Узагальнення існуючих досліджень дозволяє виокремити чотири основні групи методик . [4]

Перша група – дескриптивні (описові) методики, які базуються на аналізі окремих факторів інвестиційної привабливості без їхнього інтегрального узагальнення. До них належать методи експертних оцінок, SWOT-аналіз, аналіз сильних та слабких сторін регіону. Перевагою таких методик є можливість глибокого якісного аналізу специфічних регіональних особливостей, недоліком – відсутність можливості порівняння регіонів між собою та оцінки динаміки змін.

Друга група – рейтингові методики, які передбачають розрахунок інтегрального показника на основі системи часткових індикаторів з подальшим ранжуванням регіонів. Цей підхід є найпоширенішим як у наукових дослідженнях, так і в практиці роботи рейтингових агентств. Його перевагами є наочність результатів, можливість порівняльного аналізу в динаміці, а також

відносна простота інтерпретації. Основний недолік – суб’єктивність вибору системи показників та визначення їхніх вагових коефіцієнтів .

Третя група – інтегральні методики, які використовують апарат багатовимірного статистичного аналізу (методи головних компонент, факторний аналіз, кластерний аналіз, таксономічний аналіз). Ці методи дозволяють зменшити розмірність простору ознак, виявити латентні фактори, що впливають на інвестиційну привабливість, та об’єктивно згрупувати регіони за їхніми характеристиками. Перевагою є мінімізація суб’єктивізму при визначенні вагових коефіцієнтів, недоліком – складність інтерпретації отриманих результатів для широкого кола користувачів.

Четверта група – порівняльні (компаративні) методики, які базуються на зіставленні фактичних показників регіону з еталонними (нормативними, середньостатистичними, кращими). До цієї групи належать методи нормування показників, бальної оцінки, метод «еталонного регіону». Такі методики дозволяють визначити позицію кожного регіону відносно «ідеальної» моделі, що є корисним для виявлення «вузьких місць» та пріоритетних напрямів розвитку.

Найбільш ґрунтовним та методологічно обґрунтованим підходом до оцінювання регіональної привабливості є методика Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), викладена в серії публікацій «Rethinking Regional Attractiveness in the New Global Environment» (2023) та «The Regional Attractiveness Compass» (2025) [9].

ОЕСР пропонує інноваційний багатовимірний підхід до оцінювання регіональної привабливості, який враховує глобальну взаємодію регіонів не лише через міжнародні зв’язки та фінансові чинники, але й через широкий спектр нематеріальних факторів. Методологія передбачає використання понад **50** індикаторів, згрупованих у 14 вимірів, які охоплюють шість ключових доменів привабливості :

1. Економічна привабливість (Economic attraction) – охоплює показники економіки, інновацій та ринку праці.
2. Взаємопов'язаність (Connectedness) – включає транспортну інфраструктуру та цифровізацію.
3. Привабливість для відвідувачів (Visitor appeal) – туризм та культурний капітал.
4. Природне середовище (Natural environment) – екологічні показники та природний капітал.
5. Добробут мешканців (Resident well-being) – соціальна згуртованість, здоров'я, освіта.
6. Землекористування та житло (Land-use and housing) – земельні ресурси та житлова інфраструктура.

Важливою особливістю методики ОЕСР є орієнтація на три цільові групи: інвесторів (investors), таланти (talent) та відвідувачів (visitors). Такий підхід дозволяє оцінювати привабливість регіону не узагальнено, а через призму інтересів різних категорій стейкхолдерів, що має безпосереднє практичне значення для розробки регіональних стратегій.

Для агрегування даних у методиці ОЕСР використовується перетворення показників у рангові проценти за шкалою від 0 до 200. Для показників-дестимуляторів (наприклад, рівень забруднення повітря) значення «перевертається» шляхом віднімання від 200. Підсумкові значення за кожним доменом розраховуються як середнє арифметичне всіх індикаторів, що входять до нього. Результатом є «компас регіональної привабливості» (Regional Attractiveness Compass) – візуалізаційний інструмент, що дозволяє визначити відносні сильні та слабкі сторони регіону порівняно з національними та міжнародними аналогами [9].

ОЕСР наголошує, що метою їхньої роботи є не ранжування регіонів, а діагностика їхнього стану та виявлення точок зростання. Методологія постійно

вдосконалюється – у новітніх версіях до бази даних включено індикатори кліматичної стійкості (climate resilience) та цифрової трансформації, які мають критичне значення для довгострокової стійкості регіонів в умовах сучасних викликів .

В Україні дослідженням проблем оцінювання інвестиційної привабливості регіонів займаються як науковці, так і державні інституції та аналітичні центри. Аналіз вітчизняних наукових джерел дозволяє виокремити кілька характерних підходів [10; 11; 12].

Українські дослідники, зокрема С.А. Петровська, відзначають, що більшість вітчизняних методик тяжіють до рейтингового підходу, однак часто не враховують регіональний аспект галузевої структури, а також недостатньо уваги приділяють екологічній складовій [4]. Це створює ризик отримання неповної картини інвестиційної привабливості, особливо в контексті сучасних вимог ESG (екологічного, соціального та корпоративного управління).

Найбільш системними в Україні є розробки Міністерства економіки України та Державної служби статистики України, які публікують регулярні статистичні дані за широким колом показників регіонального розвитку. Однак ці матеріали не передбачають розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості, що змушує дослідників самостійно розробляти відповідні методики [8; 9].

Значний внесок у розвиток регіональних досліджень роблять українські аналітичні центри. Європейська Бізнес Асоціація (ЄБА) щорічно публікує Індекс інвестиційної привабливості України на основі опитування керівників провідних міжнародних та українських компаній. Цей індекс відображає суб'єктивне сприйняття інвестиційного клімату бізнес-спільнотою, однак не дозволяє оцінити регіональні відмінності, оскільки надає узагальнену оцінку по країні в цілому.

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій та Київська школа економіки (KSE) періодично публікують аналітичні матеріали щодо

регіонального розвитку, які містять оцінки окремих складових інвестиційної привабливості. Однак ці дослідження не формують єдиної систематичної методики, що ускладнює динамічний аналіз.

Міжнародні рейтингові агентства (Standard & Poor's, Moody's, Fitch) оцінюють інвестиційну привабливість територій переважно через призму кредитних рейтингів. Їхні методики орієнтовані на оцінку спроможності територіальних утворень (країн, регіонів, міст) виконувати свої фінансові зобов'язання.

Основними факторами, що враховуються агентствами, є:

- рівень економічного розвитку (ВРП на душу населення, динаміка зростання);
- фінансовий стан (збалансованість бюджету, рівень боргового навантаження);
- інституційне середовище (якість управління, прозорість бюджетного процесу);
- соціально-економічні показники (рівень доходів населення, ринок праці).

Перевагою підходу рейтингових агентств є високий рівень стандартизації та порівнянності результатів. Недоліком – обмежена увага до факторів розвитку території (інфраструктура, екологія, соціальна сфера) та відсутність урахування специфічних регіональних особливостей, що не мають прямого впливу на кредитоспроможність.

Проведений огляд методичних підходів дозволяє здійснити їх порівняльний аналіз за ключовими критеріями.

**Порівняльний аналіз методик оцінювання інвестиційної
привабливості регіонів**

Критерій	Методика ОЕСР	Вітчизняні наукові методики	Рейтингові агентства
Кількість показників	>50	15-30	10-20
Охоплення складових	Комплексне (6 доменів)	Переважно економічні та соціальні	Фінансові та економічні
Врахування екологічної складової	Так (природне середовище)	Частково, часто недостатньо	Обмежено
Врахування безпекової складової	Так (в новітніх версіях)	Обмежено, переважно в поточних дослідженнях	Не враховується
Цільові групи	Інвестори, таланти, відвідувачі	Узагальнено	Інвестори (кредитори)
Метод агрегування	Рангові процентилі, середні	Таксономічний аналіз, факторний аналіз, бальна оцінка	Експертні оцінки, регресійний аналіз
Можливість динамічного аналізу	Так	Так	Так
Порівнянність результатів	Висока (міжнародна)	Середня (національна)	Висока (міжнародна)
Складність застосування	Висока	Середня	Низька
Вартість застосування	Висока (доступна для країн-членів ОЕСР)	Низька (на основі офіційної статистики)	Висока (доступна на комерційній основі)

Джерело: складено автором

Для проведення емпіричного дослідження в рамках даної дипломної роботи обрано комбінований підхід, що поєднує елементи розглянутих методик та враховує специфіку українських реалій 2023–2025 років.

Вибір методології обґрунтовується наступними міркуваннями:

1. Використання багатовимірного підходу ОЕСР як концептуальної рамки. Запропонована ОЕСР структура з шести доменів привабливості (економічна, фінансова, соціальна, інфраструктурна, екологічна, безпекова) дозволяє охопити всі ключові аспекти інвестиційної привабливості регіону. Врахування безпекової складової є критично важливим для українських реалій в умовах воєнного стану.

2. Адаптація системи показників до наявної статистичної бази України. З урахуванням обмежень офіційної статистики Держстату України,

особливо в період воєнного стану, сформовано систему з 18 показників, згрупованих за шістьма доменами.

3. Застосування методу інтегрального оцінювання на основі таксономічного аналізу. Для розрахунку інтегрального індексу інвестиційної привабливості регіону (ІППР) використано метод багатовимірної середньої з попереднім нормуванням показників за методом мінімаксного перетворення. Це дозволяє звести різнорідні показники до порівнянного вигляду та отримати об'єктивну оцінку.

4. Застосування кластерного аналізу (метод k-середніх) для групування регіонів. Кластеризація дозволяє виявити однорідні групи регіонів за їхнім профілем інвестиційної привабливості, що є основою для розробки диференційованих рекомендацій.

5. Врахування специфічних українських умов. До системи показників включено індикатори, що відображають вплив воєнної агресії: відстань до зони бойових дій, інтенсивність обстрілів, кількість внутрішньо переміщених осіб, стан енергетичної інфраструктури.

Таким чином, обрана методологія поєднує переваги зарубіжних підходів (комплексність, системність, орієнтацію на цільові групи) з адаптацією до українських реалій та наявної статистичної бази. Це дозволяє забезпечити достовірність результатів дослідження та обґрунтованість рекомендацій щодо підвищення інвестиційної привабливості регіонів України.

1.3. Зарубіжний досвід оцінювання та управління інвестиційною привабливістю регіонів

Досвід розвинених країн свідчить, що ефективна регіональна політика залучення інвестицій ґрунтується на системному моніторингу інвестиційної привабливості, розробці диференційованих стратегій розвитку територій та

активному використанні інструментів державно-приватного партнерства. У даному підрозділі здійснено аналіз зарубіжних підходів до оцінювання регіональної інвестиційної привабливості, узагальнено досвід провідних країн Європи та світу, а також визначено можливості його адаптації до умов України.

Країни Європейського Союзу мають найбільш розвинену систему оцінювання регіональної привабливості, що зумовлено необхідністю координації регіональної політики на наднаціональному рівні. Основним інструментом є методологія Євростату (Eurostat) та Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), яка дозволяє здійснювати порівняльний аналіз регіонів за понад 50 індикаторами, згрупованими у шість доменів: економічна привабливість, взаємопов'язаність, привабливість для відвідувачів, природне середовище, добробут мешканців, землекористування та житло [9].

Франція має одну з найбільш централізованих систем управління регіональним розвитком. У 2020 році було запроваджено національну стратегію «France Relance» (Відновлення Франції), яка передбачала виділення 100 млрд євро на підтримку регіонів, з яких 30 млрд євро спрямовано на екологічний перехід, 35 млрд євро – на конкурентоспроможність та інновації, 35 млрд євро – на соціальну згуртованість. Ключовим інструментом є контракти регіонального відновлення (Contrats de relance et de transition écologique) – тристоронні угоди між державою, регіоном та міжвідомчими структурами, які визначають пріоритетні проєкти та джерела фінансування.

Німеччина реалізує децентралізовану модель регіонального розвитку, де основна відповідальність за залучення інвестицій покладається на федеральні землі. Унікальним є досвід індустріальних кластерів, зокрема автомобільного кластеру в Баден-Вюртемберзі, хімічного кластеру в Північному Рейні-Вестфалії, IT-кластеру в Баварії. Державна підтримка кластерів здійснюється через програму «Go-cluster» (Федеральне міністерство економіки), яка надає

фінансування для кластерного менеджменту, інтернаціоналізації, трансферу технологій та залучення молодих талантів .

Польща є найбільш показовим прикладом для України з огляду на подібний історичний досвід трансформації та євроінтеграції. Польська модель залучення інвестицій базується на трьох ключових елементах [9]:

1. Спеціальні економічні зони (СЕЗ). З моменту створення перших СЕЗ у 1994 році, вони стали головним інструментом залучення іноземного капіталу. Станом на 2025 рік у Польщі функціонує 14 СЕЗ, які охоплюють понад 50 підзон, що покривають усю територію країни. Інвестори в СЕЗ отримують звільнення від податку на прибуток (до 50% інвестиційних витрат) та звільнення від податку на нерухомість на 10-20 років. За період існування СЕЗ залучено понад 150 млрд злотих інвестицій та створено понад 300 тис. робочих місць .

2. Польське агентство інвестицій та торгівлі (РАІН) – центральна інституція, що забезпечує супровід інвесторів за принципом «єдиного вікна». Агентство надає інформаційну підтримку, допомагає у виборі локації, сприяє отриманню дозвільних документів, організовує контакти з місцевою владою та постачальниками.

3. Стратегія відповідального розвитку (Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju) – довгостроковий документ, що визначає пріоритети регіональної політики, зокрема підтримку інновацій, розвиток людського капіталу, модернізацію інфраструктури, активізацію внутрішніх інвестицій.

США мають децентралізовану систему регіонального розвитку, де ключову роль відіграють окремі штати та муніципалітети. Основними інструментами залучення інвестицій є [8]:

- Податкові стимули. Штати пропонують інвесторам зниження ставок податку на прибуток (від 0% до 9,9% залежно від штату), звільнення від податку на майно на період будівництва, податкові кредити на створення робочих місць, податкові пільги на НДДКР. Наприклад, штат Техас пропонує нульову ставку

податку на прибуток, що зробило його одним із найбільш інвестиційно привабливих регіонів .

- Інвестиційні фонди штатів. Багато штатів створили спеціальні фонди для співфінансування великих інвестиційних проєктів. Наприклад, фонд «Texas Enterprise Fund» має бюджет понад 500 млн дол. і надає гранти компаніям, які створюють не менше 75 робочих місць з високою заробітною платою .

- Спрощення регуляторного середовища. Принцип «one-stop shop» реалізовано в більшості штатів – інвестор отримує всі дозвільні документи в одному місці, з чіткими термінами та прозорими процедурами.

Канада має унікальний досвід залучення інвестицій у ресурсні регіони. Федеральне агентство «Invest in Canada» координує діяльність провінційних інвестиційних агенцій, забезпечуючи єдині стандарти обслуговування інвесторів. Важливим інструментом є Стратегічний інвестиційний фонд (Strategic Innovation Fund) з бюджетом 10 млрд канадських дол., який надає фінансування для великих інвестиційних проєктів у пріоритетних галузях (чисті технології, біотехнології, аерокосмічна промисловість) .

Сінгапур є світовим лідером за рівнем інвестиційної привабливості. Ключовими факторами успіху є [8]:

- Рада економічного розвитку (Economic Development Board, EDB) – агенція з надзвичайно широкими повноваженнями, яка відповідає за всю інвестиційну політику. EDB не лише залучає інвесторів, але й здійснює інжиніринг галузей – визначає, які сектори мають розвиватися, і цілеспрямовано створює для них умови .

- Індустріальні парки світового рівня. Сінгапур створив спеціалізовані індустріальні парки для різних галузей: Jurong Island – для нафтохімії, One-North – для ІТ та біомедицини, Changi Business Park – для авіаційної промисловості та логістики.

- Глобальна програма залучення талантів (Global Talent Programme) – система стимулів для залучення висококваліфікованих фахівців з усього світу, включаючи спрощену процедуру отримання робочих віз, податкові пільги, допомогу в адаптації.

Південна Корея реалізує модель «економіки, керованої інноваціями». Після азійської фінансової кризи 1997 року країна здійснила глибоку трансформацію, спрямовану на розвиток високотехнологічних галузей. Ключовим інструментом стало створення вільних економічних зон (ВЕЗ) з особливим режимом регулювання. Станом на 2025 рік у Південній Кореї функціонує 8 ВЕЗ, які забезпечують понад 50% усіх іноземних інвестицій. Важливою особливістю є галузева спеціалізація ВЕЗ: Інчхон – логістика та авіація, Пусан – морська промисловість та фінанси, Кван'ян – сталеваріння та хімія .

Для України особливу цінність становить досвід країн, які здійснювали відновлення після збройних конфліктів та руйнувань.

Боснія і Герцеговина після завершення війни 1992-1995 років реалізувала програму відновлення за підтримки міжнародних організацій. Ключовим елементом стало створення агенцій регіонального розвитку (Regional Development Agencies, RDAs) у кожному регіоні. RDAs займалися координацією міжнародної допомоги, підготовкою інвестиційних проєктів, залученням приватного капіталу. Важливим був принцип «локального власництва» – проєкти відновлення реалізовувалися через місцеві громади з максимальним залученням місцевих підрядників .

Грузія після війни 2008 року здійснила радикальні реформи для підвищення інвестиційної привабливості. Найбільш відомими є [8]:

- Спрощення процедур реєстрації бізнесу. Сьогодні в Грузії реєстрація бізнесу займає 1 день та здійснюється онлайн через портал «Реєстрація підприємств».

- Скасування більшості дозвільних документів. Кількість видів діяльності, що потребують ліцензування, скорочено з понад 1000 до 120.
- Зниження податкового навантаження. Ставка податку на прибуток становить 15%, ПДВ – 18%, податок на доходи фізичних осіб – 20%.
- Інвестиційне агентство «Invest in Georgia» – центральна інституція, що забезпечує супровід інвесторів та управління інвестиційними проектами .

Хорватія після війни 1991-1995 років здійснила масштабну програму відновлення інфраструктури та залучення інвестицій. Ключовим інструментом стали спеціальні економічні зони (SEZs), які створювалися у постраждалих регіонах з наданням значних податкових пільг (звільнення від ПДВ на 10 років, зниження ставки податку на прибуток до 0% на 5 років). Додатковим фактором успіху стало використання коштів ЄС – Хорватія отримала понад 10 млрд євро зі структурних фондів ЄС у період 2014-2020 років, що було спрямовано на модернізацію інфраструктури та підтримку бізнесу [8].

Узагальнення зарубіжного досвіду дозволяє виокремити ключові елементи, які можуть бути адаптовані до українських реалій:

1. Створення єдиного інституційного центру інвестиційного розвитку. Досвід Сінгапуру (EDB), Польщі (PAIH), Грузії («Invest in Georgia») свідчить про ефективність централізованої агенції, що відповідає за всю інвестиційну політику – від стратегічного планування до супроводу окремих інвесторів. В Україні таку функцію може виконувати Національне агентство інвестиційного розвитку з регіональними представництвами.

2. Диференційована система податкових стимулів. Досвід США, Польщі, Південної Кореї демонструє ефективність диференційованого підходу: більші податкові пільги надаються для інвестицій у депресивні регіони, створення робочих місць з високою заробітною платою, розвиток пріоритетних галузей (високі технології, «зелена» енергетика, переробна промисловість).

3. Спеціальні економічні зони з галузевою спеціалізацією. Досвід Південної Кореї та Польщі свідчить, що найбільш ефективними є не універсальні СЕЗ, а спеціалізовані – індустріальні парки, технопарки, агропарки, логістичні хаби. Це дозволяє створювати умови, орієнтовані на потреби конкретних галузей, та формувати кластерні ефекти.

4. Спрощення регуляторного середовища за принципом «єдиного вікна». Досвід Грузії та США свідчить, що ключовим фактором інвестиційної привабливості є простота та передбачуваність дозвільних процедур. В Україні необхідно забезпечити повноцінне функціонування системи «єдиного вікна» на регіональному рівні з чіткими термінами розгляду (не більше 30 днів) та прозорими критеріями прийняття рішень.

5. Використання міжнародної технічної допомоги для інституційного розвитку. Досвід Хорватії та Боснії і Герцеговини свідчить про важливість ефективного використання коштів міжнародних донорів для створення інституційної спроможності на регіональному рівні. В умовах дії програми Ukraine Facility (40 млрд євро) та інших програм міжнародної підтримки, це є критично важливим для України.

6. Розвиток кластерної моделі. Досвід Німеччини демонструє ефективність кластерного підходу, коли держава підтримує не окремі підприємства, а цілі екосистеми – поєднання виробників, постачальників, наукових установ, освітніх закладів. Для України це означає необхідність створення індустріальних та технологічних кластерів у пріоритетних галузях (агropереробка, ІТ, машинобудування, «зелена» енергетика).

Можливості адаптації зарубіжного досвіду до умов України

Країна / регіон	Інструмент / підхід	Можливість адаптації в Україні
Польща	Спеціальні економічні зони, Польське агентство інвестицій та торгівлі (РАІН)	Створення Національного агентства інвестиційного розвитку; розширення мережі індустриальних парків з податковими пільгами
Німеччина	Індустриальні кластери, програма «Go-cluster»	Запровадження державної програми підтримки кластерного менеджменту; створення інноваційних кластерів у Львові, Києві, Дніпрі, Одесі
США	Податкові стимули на рівні штатів, інвестиційні фонди	Диференційована система податкових стимулів залежно від групи регіону; створення регіональних інвестиційних фондів
Сінгапур	Рада економічного розвитку (EDB), галузевий інжиніринг	Надання Національному агентству інвестиційного розвитку повноважень з галузевого планування та координації
Південна Корея	Вільні економічні зони з галузевою спеціалізацією	Створення спеціалізованих індустриальних парків для ІТ, фармацевтики, агропереробки, «зеленої» енергетики
Грузія	Спрощення дозвільних процедур, «єдине вікно»	Запровадження системи «єдиного вікна» на регіональному рівні; скорочення термінів отримання дозвільних документів
Хорватія	Використання коштів ЄС, відновлення постраждалих регіонів	Ефективне використання коштів Ukraine Facility; створення агенцій регіонального розвитку у постраждалих регіонах

Джерело: складено автором на основі [8; 9]

Висновок до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної роботи здійснено теоретичне обґрунтування сутності інвестиційної привабливості регіонів, систематизовано методичні підходи до її оцінювання та узагальнено зарубіжний досвід управління інвестиційним розвитком територій.

На основі аналізу наукових джерел встановлено, що інвестиційна привабливість регіону є складною багатовимірною категорією, яка поєднує

об'єктивні характеристики території (економічний потенціал, інфраструктурне забезпечення, ресурсну базу) та суб'єктивне сприйняття її можливостей інвесторами. Визначено, що ключовими факторами формування інвестиційної привабливості є економічні, інституційні та територіальні, причому в сучасних українських реаліях безпекова складова набула визначального значення. Високий рівень інвестиційної привабливості створює основу для стабільного економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності регіонів, покращення добробуту населення та забезпечення сталого розвитку територій.

Систематизація методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів дозволила виокремити чотири групи методик: описові (дескриптивні), рейтингові, інтегральні (багатовимірний статистичний аналіз) та порівняльні. Найбільш ґрунтовним є підхід ОЕСР, який пропонує оцінювання за шістьма доменами (економічна привабливість, взаємопов'язаність, привабливість для відвідувачів, природне середовище, добробут мешканців, землекористування та житло) з використанням понад 50 індикаторів. Для проведення емпіричного дослідження в роботі обрано комбінований підхід, що поєднує концептуальну рамку ОЕСР, адаптовану до українських реалій систему показників (18 індикаторів за шістьма складовими) та методи інтегрального оцінювання (нормування, таксономічний аналіз, кластеризація методом k-середніх).

Узагальнення зарубіжного досвіду (Польщі, Німеччини, США, Сінгапуру, Південної Кореї, Грузії, Хорватії) дозволило виокремити ключові інструменти підвищення інвестиційної привабливості: створення спеціалізованих інвестиційних агенцій з широкими повноваженнями; запровадження диференційованих податкових стимулів залежно від регіону та галузі; розвиток індустриальних парків та кластерів з галузевою спеціалізацією; спрощення дозвільних процедур за принципом «єдиного вікна»; ефективне використання коштів міжнародної технічної допомоги для інституційного розвитку. Найбільш

релевантним для України є досвід Польщі (інституційна побудова, використання коштів ЄС), Грузії (регуляторна реформа) та Хорватії (відновлення постраждалих регіонів).

Таким чином, теоретичні засади, методичний інструментарій та узагальнення зарубіжного досвіду, розглянуті в першому розділі, створюють основу для проведення емпіричного дослідження інвестиційної привабливості регіонів України в другому розділі та розробки практичних рекомендацій щодо її підвищення в третьому розділі кваліфікаційної роботи.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ДИНАМІКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

2.1. Загальна характеристика інвестиційного клімату в Україні

Інвестиційний клімат держави є фундаментальним чинником, що визначає передумови для формування інвестиційної привабливості окремих регіонів. Аналіз макроекономічної ситуації в Україні у 2023–2025 роках демонструє складну динаміку, яка формувалася під впливом триваючої військової агресії, адаптації бізнесу до нових умов та значної міжнародної фінансової підтримки. Метою цього підрозділу є оцінка загальнодержавних тенденцій, які слугують макроекономічним тлом для подальшого регіонального аналізу.

Ключові макроекономічні та інвестиційні показники України у 2023–2025 рр. наведені в табл. 2.1

Таблиця 2.1

Ключові макроекономічні та інвестиційні показники України у 2023–2025 рр.

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Реальний ВВП, зміна % до попереднього року	+5,5%	+2,9%	+2,2%
Номінальний ВВП, млн грн	6 537 825	7 658 659	8 721
Номінальний ВВП, млрд дол. США	181,2	190,7	207,0–210,0*
Інфляція (ІСЦ) на кінець року, % р/р	5,1%	12,0%	13,2%
Чистий приплив ПІІ, млрд дол. США	4,4	3,8	2,3
Кількість М&А угод (понад \$5 млн)	-	50	63
Облікова ставка НБУ на кінець періоду, %	15,0%	13,5%	15,0%

Джерело: складено автором на основі даних Держстату

*За даними різних джерел, оцінка номінального ВВП України за 2025 рік коливається в межах \$207–210 млрд:

- GMK Center (аналітичний центр) наводить оцінку \$207 млрд.
- FocusEconomics (міжнародна аналітична агенція) прогнозує \$210 млрд.
- Kyiv Independent з посиланням на МВФ також вказує \$210 млрд.
- World Economics дає більш консервативну оцінку \$189 млрд.

Розбіжність пояснюється різними методологіями розрахунку та курсовими коливаннями.

Економіка України протягом 2023–2025 років пройшла через фазу відновлення та поступового сповільнення зростання. Після обвалу ВВП на 28,8% у 2022 році, у 2023 році розпочалося відновлення: зростання реального ВВП склало 5,5% . За даними Державної служби статистики, номінальний ВВП у 2023 році становив 6 537,8 млрд грн [14; 27].

У 2024 році економічне зростання сповільнилося до 2,9% порівняно з попереднім роком . Основними стримуючими факторами стали масовані російські атаки на енергетичну інфраструктуру, що спричинило дефіцит електроенергії, а також логістичні труднощі. Номінальний ВВП у 2024 році досяг 7 658,7 млрд грн , що в доларовому еквіваленті становило близько 190,7 млрд дол. США.

За підсумками 2025 року, згідно з попередніми оцінками Міністерства економіки України, реальний ВВП зріс на 2,2% . Зростання підтримували внутрішня торгівля, будівництво, виробництво продукції оборонного призначення та металургія . Квартальна динаміка 2025 року демонструвала прискорення до кінця року: у I кварталі зростання становило 0,9% , у II кварталі – 0,8% , у III кварталі – 2,1% , а в IV кварталі – 3,0% у річному вимірі .

Номінальний ВВП України за 2025 рік, за оцінкою Міжнародного валютного фонду, склав 210 млрд дол. США [25]. Варто зазначити, що різні джерела наводять дещо відмінні оцінки: World Economics оцінює показник у 189 млрд дол. США , що пояснюється різними методологіями розрахунку та курсовими коливаннями. Станом на початок 2026 року Державна служба статистики України ще не оприлюднила остаточні річні дані щодо номінального ВВП за 2025 рік , тому в роботі використано оцінки міжнародних фінансових інституцій.

Інфляційна динаміка у досліджуваному періоді мала хвилеподібний характер. Після досягнення піку у 26,6% у жовтні 2022 року, протягом 2023 року

темпи зростання цін вдалося сповільнити до 5,1%. У 2024 році інфляція прискорилася до 12% [34].

У 2025 році інфляційний тиск поступово знижувався. За даними Держстату, у листопаді 2025 року споживчі ціни зросли на 0,4% порівняно з попереднім місяцем, що менше, ніж у жовтні (0,9%). У річному вимірі інфляція сповільнилася до 9,3% у листопаді 2025 року порівняно з 10,9% у жовтні та 11,9% у вересні. Базова інфляція за рік також знизилася до 9,3%. Міжнародний валютний фонд прогнозував інфляцію на кінець 2025 року на рівні 12,6%, проте фактичні дані виявилися кращими за прогнози.

Реагуючи на дезінфляційні тенденції та покращення інфляційних очікувань, Національний банк України 29 січня 2026 року ухвалив рішення про зниження облікової ставки до 15%, що створює передумови для поступового відновлення кредитування реального сектору економіки.

Капітальні інвестиції є ключовим індикатором ділової активності та відновлення економіки. Протягом 2023–2025 років спостерігалася поступова активізація інвестиційної діяльності переважно за рахунок коштів вітчизняних підприємств, які адаптувалися до роботи в умовах воєнного стану. У III кварталі 2025 року зафіксовано суттєве пожвавлення: обсяг капітальних інвестицій зріс на 11,5% у річному вимірі після падіння на 2,5% у попередньому кварталі. Зростання було підтримане активізацією будівництва, розвитком агропереробки та реалізацією оборонних проєктів. Основними напрямками інвестування залишалися підтримання працездатності основних засобів, енергонезалежність (встановлення газопоршневих установок, сонячних панелей), логістика та переробна промисловість [7].

Динаміка прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну у 2023–2025 роках відображає високу чутливість іноземного капіталу до безпекових ризиків, але водночас демонструє стійкість окремих секторів економіки та наявність точок зростання. Після катастрофічного падіння до 200 млн дол. у 2022 році, у 2023 році

відбулося суттєве відновлення: чистий приплив ПІІ досяг 4,4 млрд дол., з яких 3,4 млрд дол. (понад 77%) склали реінвестовані доходи компаній, що вже працювали на українському ринку. Це свідчило про те, що бізнес, який не пішов з України, продовжував вкладати кошти у розвиток [21].

У 2024 році обсяг прямих іноземних інвестицій дещо зменшився – до 3,8–4,0 млрд дол., що було пов'язано з дозволом Національного банку на часткову виплату дивідендів іноземним інвесторам. Водночас, ринок злиттів і поглинань (M&A) залишався активним: було зафіксовано 50 угод на суму понад 5 млн дол. кожна.

Найбільш суттєве падіння ПІІ за досліджуваний період відбулося у 2025 році. За даними KPMG в Україні, приплив прямих іноземних інвестицій скоротився на 43,3% порівняно з попереднім роком і склав лише 2,279 млрд дол. Це падіння пояснюється посиленням безпекових ризиків, інтенсифікацією бойових дій та руйнуваннями енергетичної інфраструктури. Поквартальна динаміка 2025 року виглядала наступним чином: I квартал – 669 млн дол., II квартал – 581 млн дол., III квартал – 572 млн дол. Загальне сальдо за рік склало 1,822 млрд дол. припливу в Україну проти 120 млн дол. відтоку з України.

Попри загальне скорочення, ринок M&A у 2025 році парадоксальним чином активізувався. Кількість угод зросла до 63 (на 26% більше, ніж у 2024 році), а їхня загальна розголошена вартість досягла 1,2 млрд дол. Це свідчить про те, що інвестори не відмовляються від перспективних активів, але обирають точкові стратегічні вкладення. Структура угод за галузями демонструє концентрацію інтересу на агросекторі, ІТ, нерухомості, будівництві та енергетиці, на які припало 71% угод та 85% їхньої вартості [21; 22].

Суб'єктивна оцінка інвестиційного клімату бізнесом також зазнавала змін. За даними Європейської Бізнес Асоціації, інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості України у 2024 році зріс до 2,49 балів з 5 можливих (порівняно з 2,44 у 2023 році), що є кращим результатом, ніж у 2013 році. Понад

третина компаній-членів асоціації реалізовували інвестиційні проекти в Україні у 2022–2024 роках із середньою сумою інвестицій 3–8 млн дол.

Важливим позитивним чинником для майбутнього інвестиційного клімату став запуск у квітні 2024 року Ukraine Investment Framework (UIF) у межах програми Ukraine Facility, яка передбачає надання гарантій на 7,8 млрд євро та грантів на 1,5 млрд євро для залучення приватних інвестицій в українську економіку. Очікується, що реалізація цього механізму дозволить залучити до 40 млрд євро державних та приватних інвестицій.

Таким чином, макроекономічний аналіз за 2023–2025 роки свідчить про формування складної, але поступово стабілізуючої ситуації. Економіка України демонструє здатність до відновлення навіть в умовах триваючої війни, хоча темпи зростання залишаються помірними. Інвестиційний процес характеризується високою диференціацією: загальне скорочення ПІІ у 2025 році супроводжувалося активізацією ринку М&А та збереженням інтересу стратегічних інвесторів до окремих секторів. Ці загальнодержавні тенденції створюють передумови для подальшого поглибленого аналізу інвестиційної привабливості регіонів України.

2.2. Аналіз основних складових інвестиційної привабливості регіонів України

Інвестиційна привабливість регіону є комплексною характеристикою, що формується під впливом сукупності факторів, які визначають потенційну ефективність та безпеку вкладення капіталу. Для всебічного оцінювання цього явища необхідно проаналізувати його основні складові, кожна з яких відіграє важливу роль у прийнятті інвестиційних рішень. У даному підрозділі здійснено аналіз економічної, фінансової, соціальної, інфраструктурної, екологічної та

безпекової складових інвестиційної привабливості регіонів України у 2023–2025 роках.

Економічна складова відображає рівень розвитку та структуру економіки регіону, його виробничий потенціал, динаміку економічного зростання та галузеву спеціалізацію. Основними показниками для аналізу є валовий регіональний продукт (ВРП), обсяги промислового та сільськогосподарського виробництва, роздрібний товарооборот, зовнішньоекономічна діяльність.

У 2023 році, після глибокого падіння 2022 року, економіка регіонів почала відновлюватися. За даними Держстату, найвищі темпи відновлення демонстрували регіони західної України (Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Тернопільська області), які стали основними реципієнтами релокованого бізнесу та внутрішньо переміщених осіб. Сюди перемістилося понад 800 підприємств, що створило нові робочі місця та активізувало економічну діяльність. Лідерами за обсягом релокованих підприємств стали Львівська (понад 200 підприємств), Закарпатська (понад 100) та Чернівецька області [22; 27].

Промисловість України у 2023 році поступово відновлювалася, однак темпи зростання були нерівномірними. Найкращі показники демонструвала харчова промисловість та легка промисловість, орієнтовані на внутрішній ринок. Добувна промисловість та металургія, сконцентровані переважно у східних регіонах, залишалися у складному становищі через близькість до зони бойових дій та логістичні проблеми з експортом.

У 2024 році економічне відновлення продовжилося, але з уповільненням. Промислове виробництво за підсумками року зросло на 0,8%, однак цей показник приховує значну регіональну диференціацію. Якщо у західних регіонах промисловість зростала темпами 5-10%, то у східних та південних областях спостерігалось падіння. Центральні регіони (Вінницька, Хмельницька, Черкаська області) демонстрували стабільне зростання завдяки розвитку агропереробки [9].

У 2025 році тенденція до нерівномірного розвитку посилилася. З одного боку, західні регіони продовжували нарощувати економічний потенціал завдяки інвестиціям у переробну промисловість, логістику та ІТ-сектор. Львівщина стала одним із лідерів із залучення інвестицій у будівництво логістичних центрів та складської інфраструктури. З іншого боку, східні регіони (Харківська, Дніпропетровська, Запорізька області) продовжували зазнавати втрат через регулярні обстріли, руйнування виробничих потужностей та дефіцит кадрів.

Таблиця 2.2

Динаміка промислового виробництва за групами регіонів у 2023–2025 рр. (% до попереднього року)

Група регіонів	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Західні регіони	+12-15%	+8-10%	+6-8%
Центральні регіони	+5-8%	+3-5%	+2-4%
Південні регіони	-2%	-3%	-5-2%
Східні регіони	-10-5%	-8-3%	-10-5%

Джерело: складено автором на основі даних [8; 9]

Сільське господарство залишалося важливою складовою економіки регіонів. Незважаючи на мінування територій та логістичні труднощі, аграрії зуміли адаптуватися. У 2023 році було зібрано рекордний врожай зернових, що сприяло відновленню агросектору. У 2024-2025 роках обсяги виробництва стабілізувалися. Найбільші обсяги сільськогосподарського виробництва традиційно припадали на центральні та південні регіони, однак через безпекові ризики частина посівних площ на півдні була скорочена, натомість зростало виробництво у західних областях [23].

Фінансова складова характеризує фінансовий потенціал регіону, його бюджетну забезпеченість, рівень розвитку банківської системи, доходи населення та інвестиційну активність підприємств. Основними показниками є доходи місцевих бюджетів, обсяги кредитування, фінансові результати діяльності підприємств, рівень середньої заробітної плати.

Таблиця 2.3

Аналіз фінансової складової інвестиційної привабливості регіонів України у 2023–2025 рр.

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Тенденції та регіональні особливості
1. Доходи місцевих бюджетів				
Загальний обсяг доходів місцевих бюджетів, млрд. грн.	555,2	679,5	761,04	За 2022-2024 рр. доходи зросли на 22,4% . У 2025 р. темпи зростання сповільнилися через загальне уповільнення економіки.
Доходи загального фонду місцевих бюджетів	382,0	451,0	514,0	Приріст 2025/2024 – 14,0%. Найвищі темпи: Київська (+22,8%), Волинська (+22,2%), Закарпатська (+21,0%) області.
Частка податкових надходжень у структурі доходів, %	70,9%	64,9%	н/д	Скорочення частки зумовлене зміною порядку зарахування ПДФО з грошового забезпечення військовослужбовців .
2. Середня заробітна плата, грн.				
Україна	25 600	28 100	30 926	Зростання зарплат у всіх регіонах, найвищі темпи – у західних областях.
м. Київ	41 200	45 800	48 449	Традиційний лідер за рівнем зарплат (+56,8% до середньої по Україні станом на січень 2026) .
Київська область	24 200	27 800	31 200	Друге місце після Києва за рівнем зарплат.
Дніпропетровська	24 500	27 100	27 784	Високий рівень завдяки розвиненій промисловості.
Донецька*	24 800	27 500	29 897	Високі зарплати у підконтрольній частині (бюджетна сфера, відновлення).
Луганська*	32 500	38 900	45 160	Найвищий показник після Києва (специфіка вибірки)
Львівська	22 800	25 200	27 183	Найвищі темпи зростання серед західних регіонів.
Волинська	20 800	23 200	26 336	Високі темпи зростання, але рівень нижчий за середній.
Закарпатська	22 100	25 800	29 018	Динамічне зростання завдяки релокованому бізнесу.

Тернопільська	18 600	21 200	23 261	Найнижчий рівень серед західних регіонів, але високі темпи зростання.
Чернівецька	18 200	20 500	22 450	Один із найнижчих рівнів зарплат по Україні.
Кіровоградська	18 900	21 200	22 110	Найнижчий рівень серед центральних регіонів.
3. Кредитування бізнесу				
Загальний обсяг кредитів за програмою "5-7-9%"	120-130 млрд грн (оцінка)	150-160 млрд грн (оцінка)	170-180 млрд грн (оцінка)	Основний драйвер кредитування в умовах воєнного стану.
Регіони-лідери за отриманими кредитами	Львівська, Дніпропетровська, Київська, Одеська області	Львівська, Дніпропетровська, Київська, Одеська області	Львівська, Дніпропетровська, Київська, Одеська області	Концентрація кредитних ресурсів у регіонах з активною економічною діяльністю та розвиненою переробною промисловістю.
4. Фінансові результати підприємств				
Загальна рентабельність операційної діяльності	позитивна динаміка після падіння 2022 р.	стабілізація	помірне зростання	Найкращі показники у західних регіонах (релокований бізнес, логістика) та у м. Києві (фінансовий сектор, IT).

Джерело: складено автором на основі [31; 32; 33]

Примітка: для регіонів з тимчасово окупованими територіями дані наведено за підконтрольними Україні територіями.

У 2023 році доходи місцевих бюджетів почали відновлюватися після падіння 2022 року. Лідерами за обсягом доходів на одну особу залишалися Київ, Дніпропетровська, Київська, Полтавська області. Водночас, найдинамічніше зростання доходів демонстрували західні регіони, де збільшилася кількість платників податків за рахунок ВПО та релокованого бізнесу. Львівська область увійшла до трійки лідерів за темпами зростання надходжень до бюджету [21; 32].

У 2024 році фінансовий стан регіонів продовжував зміцнюватися. За даними Міністерства фінансів, власні доходи місцевих бюджетів зросли на 18,5% порівняно з 2023 роком. Особливо високі темпи зростання демонстрували регіони з розвинутою переробною промисловістю та логістикою. У 2025 році тенденція до зростання доходів збереглася, хоча темпи уповільнилися до 10-12% через загальне сповільнення економіки.

Рівень середньої заробітної плати також має значну регіональну диференціацію. Традиційно найвищі зарплати у Києві (понад 25 тис. грн у 2025 році), Київській області, Дніпропетровській, Донецькій (на підконтрольній території) областях. Найнижчі зарплати залишаються у західних регіонах (Тернопільська, Чернівецька, Волинська області), однак саме там спостерігаються найвищі темпи зростання заробітної плати [9].

Кредитування бізнесу залишалося обмеженим через високі ризики та жорстку монетарну політику. Основним драйвером кредитування у 2023-2025 роках стала державна програма "Доступні кредити 5-7-9%", яка дозволила багатьом підприємствам отримати обігові кошти та інвестувати у розвиток. Найбільше кредитів за цією програмою отримали підприємства Львівської, Дніпропетровської, Київської, Одеської областей [27].

Соціальна складова відображає рівень життя населення, стан ринку праці, демографічну ситуацію, забезпеченість соціальною інфраструктурою. Ці фактори є важливими для інвесторів, оскільки впливають на наявність трудових ресурсів, їх якість та соціальну стабільність.

Таблиця 2.4

Аналіз соціальної складової інвестиційної привабливості регіонів України у 2023–2025 рр.

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Тенденції та регіональні особливості
1. Демографічна ситуація				
Чисельність населення України, млн. осіб	36–38	35–37	35–36	Скорочення з 42 млн (довоєнний період) через міграцію та еміграцію. Внутрішня міграція – ключовий фактор трансформації регіональних ринків праці.
Природний рух населення (народжуваність/смертність)	негативний	негативний	негативний	Перевищення смертності над народжуваністю у всіх регіонах; мінімальне відновлення у західних областях.
2. Внутрішньо переміщені особи (ВПО)				
Загальна кількість ВПО в Україні, млн. осіб	4,9–5,1	4,6–4,8	4,4–4,6	Поступове зменшення за рахунок повернення частини ВПО, виїзду за кордон та інтеграції.
Регіони з найбільшою кількістю ВПО	Дніпропетровська (>400 тис.), Харківська (>350 тис.), Київська (>300 тис.), Львівська (>250 тис.), Полтавська (>200 тис.)	Дніпропетровська, Харківська, Київська, Львівська, Полтавська	Дніпропетровська, Харківська, Київська, Львівська, Полтавська	Західні регіони – основні реципієнти ВПО; приплив населення забезпечив трудові ресурси, але створив навантаження на соціальну інфраструктуру.
3. Ринок праці та рівень безробіття				
Рівень безробіття (методологія МОП)	18%	14%	12–13%	Поступове зниження з 21,1% у 2022 р.; реальна ситуація краща через зайнятість у неформальному секторі та дистанційну роботу.

Регіони з найвищим рівнем безробіття	Донецька, Луганська, Херсонська, Запорізька	Донецька, Луганська, Херсонська, Запорізька	Донецька, Луганська, Херсонська, Запорізька	Прифронтові регіони та зони активних бойових дій – критичний рівень безробіття через руйнування підприємств та безпекові ризики.
4. Доходи населення та соціальні виплати				
Середньомісячна заробітна плата (Україна), грн.	25 600	28 100	30 926	Поступове зростання у всіх регіонах; найвищі темпи – у західних областях (Львівська, Закарпатська, Волинська).
Розмір прожиткового мінімуму, грн/особу	2 589	2 920	3 028	Індексація соціальних виплат відповідно до інфляції; реальна купівельна спроможність населення залишається низькою.
Частка населення з доходами нижче прожиткового мінімуму	25-30%	23-28%	22-26%	Поступове зниження за рахунок зростання зайнятості та соціальних виплат; найвищі показники – у прифронтових регіонах.
5. Освітній потенціал				
Кількість закладів вищої освіти (ЗВО)	170	165	160	Частина ЗВО зі східних регіонів релокувалася або відкрила філіали на заході України.
Регіони з найбільшою концентрацією ЗВО	м. Київ, Львівська, Харківська, Дніпропетровська, Одеська	м. Київ, Львівська, Харківська, Дніпропетровська, Одеська	м. Київ, Львівська, Харківська, Дніпропетровська, Одеська	Посилення освітнього потенціалу західних областей за рахунок релокованих ЗВО; створення нових можливостей для підготовки кадрів.
Кількість релокованих ЗВО	25-30	25-30	25-30	Переважна більшість релокованих ЗВО зосередилася у Львівській, Закарпатській, Івано-Франківській, Тернопільській областях.
6. Соціальна стабільність та якість життя				
Індекс якості життя (експертна оцінка, балів 1-10)	4,5–5,5 (залежно від регіону)	4,8–6,0 (залежно від регіону)	5,0–6,5 (залежно від регіону)	Найвищі оцінки – у західних регіонах (Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська) завдяки

				відносній безпеці, кращій соціальній інфраструктурі та вищій економічній активності.
Рівень злочинності (кількість злочинів на 10 тис. осіб)	зниження порівняно з довоєнним періодом	зниження	стабілізація	Найнижчий рівень злочинності у західних регіонах; у прифронтових зонах – зростання окремих видів правопорушень (мародерство, незаконне поведження зі зброєю).
7.Регіональні особливості соціальної складової				
Західні регіони	Приплив ВПО, зростання трудових ресурсів, високе навантаження на соціальну інфраструктуру, найвищі темпи зростання зарплат, посилення освітнього потенціалу.	Посилення позицій, подальша інтеграція ВПО, розвиток соціальної інфраструктури.	Стабілізація, формування нових соціально-економічних центрів.	Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Тернопільська області – лідери за темпами покращення соціальних показників.
Центральні та північні регіони	Помірний приплив ВПО, стабільна соціальна інфраструктура, помірне навантаження.	Поступове відновлення, збереження соціальної стабільності.	Стабільний розвиток, адаптація до нових умов.	Вінницька, Черкаська, Полтавська, Київська області – відносно сприятлива соціальна ситуація.
Південні та східні регіони	Відтік населення, високий рівень безробіття, руйнування соціальної інфраструктури, критичне навантаження на соціальну сферу.	Часткове відновлення на підконтрольних територіях, збереження високого рівня безробіття.	Повільне відновлення, потребують значних державних інвестицій у соціальну сферу.	Дніпропетровська, Запорізька, Харківська, Одеська, Миколаївська, Херсонська області – критичний стан соціальної інфраструктури; Донецька, Луганська – найскладніша ситуація.

Примітка: для регіонів з тимчасово окупованими територіями дані наведено за підконтрольними Україні територіями на основі офіційної статистики та експертних оцінок.

Джерело: складено автором на основі даних Інституту демографії, Міністерства соціальної політики України, Національного банку України, Державної служби статистики України та власних узагальнень

Демографічна ситуація в Україні у 2023-2025 роках залишалася вкрай складною. Війна призвела до масової міграції населення як за кордон, так і всередині країни. За даними Інституту демографії, чисельність населення України скоротилася з 42 млн до 35-36 млн осіб. Внутрішньо переміщені особи (ВПО) стали важливим фактором трансформації регіональних ринків праці.

Західні регіони стали основними реципієнтами ВПО. Станом на кінець 2025 року, за даними Міністерства соціальної політики, найбільше ВПО зареєстровано у Дніпропетровській (понад 400 тис.), Харківській (понад 350 тис.), Київській (понад 300 тис.), Львівській (понад 250 тис.), Полтавській (понад 200 тис.) областях. Приплив населення створив додаткове навантаження на соціальну інфраструктуру, але водночас забезпечив західні регіони трудовими ресурсами, необхідними для економічного зростання [30].

Рівень безробіття, за офіційними даними, залишався високим, однак реальна ситуація значно краща, оскільки багато людей знайшли роботу в неформальному секторі або працюють дистанційно. За даними НБУ, рівень безробіття скоротився з 21,1% у 2022 році до 18% у 2023 році та 14% у 2024 році. У 2025 році очікувалося подальше зниження до 12-13%.

Освітній потенціал регіонів також зазнав трансформації. Багато університетів зі східних регіонів релокувалися або відкрили філіали на заході України. Це сприяло посиленню освітнього потенціалу західних областей та створенню нових можливостей для підготовки кадрів.

Інфраструктурна складова включає розвиток транспортної мережі, енергетичної інфраструктури, житлово-комунального господарства, телекомунікацій. Стан інфраструктури безпосередньо впливає на вартість ведення бізнесу та логістичні можливості.

Таблиця 2.5

Аналіз інфраструктурної складової інвестиційної привабливості регіонів України у 2023–2025 рр.

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Тенденції та регіональні особливості
1. Транспортна інфраструктура				
Загальний стан	Катастрофічні руйнування транспортної системи: сотні зруйнованих мостів, десятки тисяч пошкоджених доріг, зруйновані залізничні вузли, аеропорти, морські й річкові порти	Продовження відновлювальних робіт, початок реалізації оновленої Національної транспортної стратегії 2030	Транспортна інфраструктура вистояла та продовжила розвиток, забезпечуючи безперервну роботу в умовах війни	Попри постійні атаки, галузь адаптувалася до воєнних умов; держава запускала нові маршрути, розширювала міжнародне сполучення, відкривала додаткові можливості для експорту
Морська логістика	Блокада портів, критичне навантаження на сухопутні маршрути	Запуск Українського морського коридору	Загальний обсяг перевалки вантажів – 76,1 млн тонн, з яких 67,8 млн тонн припало на порти Великої Одеси	Український морський коридор з моменту запуску забезпечив перевезення понад 163 млн тонн вантажів, зокрема близько 100 млн тонн агропродукції
Дунайські порти	Стали альтернативними "воротами" для експорту	Зростання перевалки через порти Ізмаїл, Рені, Усть-Дунайськ	Перевалено понад 8,2 млн тонн вантажів	Диверсифікація експортних маршрутів, зменшення навантаження на сухопутні переходи; ефективність УДП зросла: кількість караванів збільшилася майже вчетверо
Залізничний транспорт	80% усіх вантажів і понад 50% пасажирів перевозилось залізницею; частина мережі зруйнована або від'єднана на окупованих територіях	Активізація євроінтеграційних проєктів	Завершено будівництво евроколії Чоп – Ужгород, що забезпечило пряме сполучення з Австрією, Словаччиною та Угорщиною; кількість місць у міжнародних поїздах зросла на 20%	Модернізація прикордонних станцій під змішаний двостандартний рух (євроколія та колія 1520 мм) зменшує затримки при переході вантажів до Європи

Автомобільний транспорт	До війни 48% міжнародних вантажів ішло автошляхами; після блокади портів – 68%	Пошкодження автомобільних доріг оцінено у понад €30 млрд, потреби відбудови – майже €67 млрд	Стабільність перевезень підтримали дипломатичні домовленості – продовження "транспортного безвізу" з ЄС до березня 2027 року	Найбільше постраждали регіони сходу та півдня: Харківська, Донецька, Луганська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська області; руйнування мостів, доріг, залізничних колій ускладнило логістику
Цифровізація транспорту	Початковий етап впровадження	Розширення системи "eЧерга"	Систему "eЧерга" поширено на всі вантажні пункти пропуску; зафіксовано понад 2,6 млн перетинів кордону	Цифровізація зробила логістику більш прогнозованою для бізнесу; відновлено проект електронних товарно-транспортних накладних
2. Логістична інфраструктура				
Складські приміщення	Адаптація існуючих потужностей	Активне будівництво у західних регіонах	У західних областях введено в експлуатацію понад 500 тис. кв. м нових складських приміщень класу А та В	Львівська, Закарпатська, Волинська області стали центрами будівництва складських комплексів, логістичних хабів, терміналів на кордоні з ЄС
Логістичні хаби	Формування нових логістичних центрів	Розвиток мультимодальних терміналів	Створення мультимодальних логістичних хабів поблизу портів та кордонів для перерозподілу вантажів між залізницею, автотранспортом і водним транспортом	Західні регіони стали основними "воротами" для експорту та імпорту; розвиток прикордонної інфраструктури через швидкі модульні рішення
Інвестиції в інфраструктуру	Обмежені можливості через воєнний стан	Підготовка до публічно-приватного партнерства	Розпочато підготовку до ППП у порту Чорноморськ із потенціалом залучення до 300 млн дол. інвестицій; отримано 35 млн дол. грантового фінансування (програма RELINC) та 50 млн євро	Використання механізмів державно-приватного партнерства разом із грантовою підтримкою міжнародних донорів

			від ЄС на модернізацію портової і логістичної інфраструктури	
3. Енергетична інфраструктура				
Загальний стан	Енергосистема працює в умовах воєнного стану	Початок масованих атак на енергетичну інфраструктуру	Масовані російські атаки на енергосистему призвели до значних руйнувань генеруючих потужностей та мереж	Енергетична інфраструктура стала критично важливим фактором інвестиційної привабливості
Децентралізація енергопостачання	Початковий етап впровадження когенераційних установок	Активне встановлення газопоршневих установок, сонячних електростанцій	Регіони, які забезпечили енергетичну незалежність, стали привабливішими для інвесторів	Лідерами за темпами децентралізації стали Львівська, Івано-Франківська, Вінницька, Черкаська області
Відновлювана енергетика	Розвиток зеленої енергетики	Адаптація до воєнних умов	Збільшення частки сонячних електростанцій та вітрових установок у західних регіонах	Західні регіони мають кращі можливості для розвитку відновлюваної енергетики
4. Житлово-комунальне господарство				
Пошкодження інфраструктури	Значні руйнування внаслідок бойових дій	Продовження відновлювальних робіт	Понад 2000 відділень поштового зв'язку продовжують роботу в прифронтових регіонах, забезпечуючи виплату пенсій і доставку відправлень	Найбільше постраждали східні та південні регіони: Харківська, Донецька, Луганська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська області
Відновлення	Початковий етап відбудови	Активізація ремонтних робіт	Принцип "будувати краще, ніж було": збільшення кількості смуг, водонепроникне покриття, захист від ударів снарядів	Модернізація пошкоджених прикордонних автодоріг, на які лягло критичне навантаження
5. Телекомунікаційна інфраструктура				
Загальний стан	Збережено працездатність, перебої у прифронтових зонах	Подальший розвиток	Стабільна робота, розширення покриття	Телекомунікаційна інфраструктура в цілому зберегла працездатність,

				хоча у прифронтових зонах спостерігалися перебої
Супутниковий зв'язок	Активне впровадження Starlink	Масштабування використання	Широке використання Starlink та інших супутникових систем зв'язку	Розвиток Starlink дозволив забезпечити інтернетом навіть віддалені регіони, що позитивно вплинуло на інвестиційний клімат, особливо для ІТ-бізнесу
6. Регіональні особливості інфраструктурної складової				
Західні регіони	Становлення нових логістичних центрів	Активний розвиток складської та прикордонної інфраструктури	Центри будівництва логістичних хабів, терміналів на кордоні з ЄС; лідери з децентралізації енергопостачання	Львівська, Закарпатська, Волинська, Івано-Франківська області – найвища динаміка розвитку інфраструктури; стали основними "воротами" для експорту та імпорту
Південні регіони	Критичні руйнування портової інфраструктури	Відновлення роботи морського коридору	Успішне функціонування портів Великої Одеси (67,8 млн тонн вантажів у 2025 р.)	Одеська, Миколаївська, Херсонська області – відновлення морської логістики стало ключовим фактором економічного відновлення
Східні регіони	Найбільші руйнування транспортної інфраструктури	Часткове відновлення на підконтрольних територіях	Збереження критичних пошкоджень, потребують значних інвестицій у відновлення	Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька області – найбільше постраждали від руйнування мостів, доріг, залізничних колій
Центральні регіони	Стабільна інфраструктура, помірне навантаження	Розвиток транзитного потенціалу	Покращення логістичних зв'язків між заходом та сходом	Вінницька, Черкаська, Полтавська, Кіровоградська області – виконують транзитну функцію

Джерело: складено автором основі [44]

Транспортна інфраструктура зазнала значних пошкоджень внаслідок бойових дій. Найбільше постраждали регіони сходу та півдня: Харківська, Донецька, Луганська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська області. Руйнування мостів, доріг, залізничних колій ускладнило логістику та відновлення економіки. За оцінками Світового банку, на кінець 2023 року пошкодження автомобільних доріг склали понад €30 млрд, а потреби відбудови – майже €67 млрд .

Але, попри цілеспрямовані удари ворога по портах, залізниці, логістичних вузлах, транспортна система України у 2025 році не лише забезпечувала безперервну роботу, а й демонструвала розвиток. Ключовим досягненням стало успішне функціонування Українського морського коридору, який з моменту

Водночас, у 2023-2025 роках активізувався розвиток логістичної інфраструктури у західних регіонах, які стали основними "воротами" для експорту та імпорту. Львівська, Закарпатська, Волинська області стали центрами будівництва нових складських комплексів, логістичних хабів, терміналів на кордоні з ЄС. За даними Асоціації рітейлерів України, у 2024-2025 роках у західних областях було введено в експлуатацію понад 500 тис. кв. м нових складських приміщень. Завершення будівництва євроколії Чоп – Ужгород забезпечило пряме залізничне сполучення з Австрією, Словаччиною та Угорщиною [2].

Енергетична інфраструктура стала критично важливим фактором інвестиційної привабливості. Масовані російські атаки на енергосистему у 2024-2025 роках призвели до значних руйнувань генеруючих потужностей та мереж. Регіони, які змогли забезпечити енергетичну незалежність (встановлення когенераційних установок, сонячних електростанцій, газопоршневих установок), стали привабливішими для інвесторів. Лідерами за темпами децентралізації енергопостачання стали Львівська, Івано-Франківська, Вінницька, Черкаська області.

Таблиця 2.6

Аналіз екологічної складової інвестиційної привабливості регіонів України у 2023–2025 рр.

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Тенденції та регіональні особливості
1. Загальні екологічні збитки внаслідок війни				
Загальна сума збитків довкіллю	понад 2,0 трлн грн (оцінка)	понад 2,2 трлн грн (оцінка)	понад 2,4 трлн грн (оцінка)	За даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, збитки продовжують зростати внаслідок триваючих бойових дій
Найбільш постраждалі регіони	Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька, Херсонська	Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська	Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська	Регіони активних бойових дій зазнали найбільших екологічних втрат: руйнування промислових об'єктів, пожежі, витоки небезпечних речовин
2. Стан атмосферного повітря				
Обсяги викидів забруднюючих речовин (Україна)	зменшення порівняно з довоєнним періодом через зупинку підприємств	стабілізація	помірне зростання у західних регіонах	У промислово розвинених регіонах (Дніпропетровська, Запорізька, Донецька) викиди залишаються високими через концентрацію металургійних та гірничодобувних підприємств
Регіони з найвищим рівнем забруднення повітря	Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Івано-Франківська	Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Івано-Франківська	Дніпропетровська, Донецька, Запорізька	Високе промислове навантаження, додаткове забруднення внаслідок бойових дій (пожежі на нафтобазах, руйнування промислових об'єктів)
Регіони з найнижчим рівнем забруднення повітря	Чернівецька, Закарпатська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська	Чернівецька, Закарпатська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська	Чернівецька, Закарпатська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська	Низький рівень промислового забруднення, відсутність великих промислових центрів, переважання сільськогосподарських та лісових територій
3. Стан водних ресурсів				

Якість води у річках (Дніпро, Сіверський Донець, Десна)	погіршення внаслідок бойових дій та скидів забруднень	критичне забруднення окремих ділянок	часткова стабілізація на підконтрольних територіях	Найбільше постраждали водні об'єкти у Донецькій, Луганській, Харківській, Херсонській областях (підрив Каховської ГЕС у 2023 р. – екологічна катастрофа)
Стан морських вод (Чорне та Азовське моря)	значне забруднення внаслідок бойових дій та підриву Каховської ГЕС	поступове самовідновлення	триває моніторинг	Забруднення токсичними речовинами, мінами, залишками зброї; загроза для екосистем та рекреаційного потенціалу
Регіони з кращою якістю водних ресурсів	Західні регіони (Закарпатська, Львівська, Волинська)	Західні регіони	Західні регіони	Менше антропогенне навантаження, гірські та передгірські річки зберігають природний стан
4. Стан земельних ресурсів				
Площа земель, забруднених вибухонебезпечними предметами	150-200 тис. га (оцінка)	200-250 тис. га (оцінка)	250-300 тис. га (оцінка)	Найбільше постраждали Харківська, Херсонська, Миколаївська, Донецька, Луганська, Запорізька області
Деградація ґрунтів (ерозія, забруднення)	значне погіршення у зоні бойових дій	поширення на прилеглі території	потребує масштабної рекультиваци	Руйнування ґрунтового покриву внаслідок вибухів, пожеж, розливів нафтопродуктів, засолення (підрив Каховської ГЕС)
Втрати сільськогосподарських земель	понад 10 млн га (тимчасово окуповані, заміновані)	понад 10 млн га	понад 10 млн га	Прямі втрати врожаю, неможливість використання земель для агровиробництва, довгострокові екологічні наслідки
5. Вплив бойових дій на довкілля				
Руйнування промислових об'єктів	численні випадки	продовження	триває	Викиди небезпечних речовин (хімічні заводи, нафтобази, металургійні комбінати) – Донецька, Луганська, Запорізька, Харківська області
Лісові пожежі та пошкодження лісових масивів	значні площі (зона бойових дій)	значні площі	значні площі	Найбільше постраждали Луганська, Донецька, Харківська, Херсонська області (підрив Каховської ГЕС – затоплення лісів)

Підрич Каховської ГЕС (червень 2023 р.)	екологічна катастрофа	наслідки ліквідації	триває моніторинг	Засолення ґрунтів, зникнення водно-болотних угідь, загибель водних екосистем, втрата зрошувальних систем на півдні України (Херсонська, Запорізька, Миколаївська області)
6. Екологічно благополучні регіони				
Група регіонів з найкращою екологічною ситуацією	Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська	Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська	Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська	Низький рівень промислового забруднення, краща якість повітря та води, збережені природні екосистеми
Конкурентні переваги екологічно благополучних регіонів	Розвиток туризму, рекреації, виробництво органічної продукції	Посилення позицій	Зростання інвестиційної привабливості для ESG-орієнтованого бізнесу	Західні та північні регіони отримують конкурентні переваги в контексті європейської інтеграції та вимог ESG
7. Регіони з напруженою екологічною ситуацією				
Промислово розвинені регіони	Дніпропетровська, Запорізька, Донецька, Луганська, Івано-Франківська	Дніпропетровська, Запорізька, Донецька, Луганська	Дніпропетровська, Запорізька, Донецька	Висока концентрація металургійних, хімічних та гірничодобувних підприємств; значне техногенне навантаження
Прифронтові регіони з додатковим забрудненням	Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька, Херсонська	Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська	Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська	Руйнування промислових об'єктів, пожежі, витіки небезпечних речовин, забруднення вибуховими речовинами
8. Вплив екологічної складової на інвестиційну привабливість				
Значення ESG-факторів для інвесторів	зростаюче	високе	визначальне для міжнародних інвесторів	У контексті європейської інтеграції та вимог ЄС екологічна складова стає критично важливою
Інвестиції в екологічно чисті технології	обмежені	зростання (відновлювана енергетика, енергоефективність)	активний розвиток у західних регіонах	Львівська, Івано-Франківська, Вінницька області – лідери за впровадженням екологічних проєктів
9. Перспективи відновлення довкілля				

Потреба в екологічному відновленні	понад 2,0 трлн грн	понад 2,2 трлн грн	понад 2,4 трлн грн	Масштабні інвестиції, необхідні для рекультивації земель, розмінування, відновлення водних екосистем, ліквідації наслідків промислового забруднення
Пріоритетні напрями відновлення	Розмінування сільгоспземель, відновлення зрошувальних систем	Відновлення водних екосистем, ліквідація наслідків підриву Каховської ГЕС	Комплексна екологічна реставрація постраждалих регіонів	Найбільші потреби – у Херсонській, Запорізькій, Донецькій, Луганській, Харківській областях

Джерело: складено автором на основі даних Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, Державної служби статистики України та власних узагальнень

Розширення системи "єЧерга" на всі вантажні пункти пропуску дозволило зафіксувати понад 2,6 млн перетинів кордону та зробити логістику більш прогнозованою для бізнесу. Розвиток Starlink та інших супутникових систем зв'язку забезпечив інтернетом навіть віддалені регіони, що позитивно вплинуло на інвестиційний клімат, особливо для IT-бізнесу.

Екологічна складова набуває дедалі більшого значення для інвесторів, особливо в контексті європейської інтеграції та вимог ESG (екологічне, соціальне та корпоративне управління). Основними показниками є рівень забруднення навколишнього середовища, обсяги викидів, стан повітря та водних ресурсів, наявність екологічних проблем.

Війна завдала значної шкоди довкіллю України. За даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, загальна сума збитків довкіллю внаслідок агресії перевищує 2,4 трлн грн. Найбільше постраждали східні та південні регіони, де велися активні бойові дії: Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька, Херсонська області. Підрив Каховської ГЕС у червні 2023 року спричинив екологічну катастрофу, наслідки якої будуть відчуватися роками – засолення ґрунтів, зникнення водно-болотних угідь, загибель водних екосистем.

Найбільш екологічно благополучними залишаються західні та північні регіони: Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська області. Тут нижчий рівень промислового забруднення, краща якість повітря та води. Це створює конкурентні переваги для розвитку туризму, рекреації, виробництва органічної продукції.

Водночас, у промислово розвинених регіонах (Дніпропетровська, Запорізька, Донецька області) екологічна ситуація залишається напруженою через високу концентрацію металургійних, хімічних та гірничодобувних підприємств. Крім того, бойові дії призвели до додаткового забруднення внаслідок руйнування промислових об'єктів, пожеж, витоків небезпечних речовин.

Екологічна складова набуває дедалі більшого значення для інвесторів, особливо в контексті європейської інтеграції та вимог ESG (екологічне, соціальне та корпоративне управління). Західні регіони з відносно сприятливою екологічною ситуацією отримують конкурентні переваги при залученні міжнародних інвестицій, особливо у сфері "зеленої" енергетики, туризму та органічного сільського господарства.

Масштабні екологічні збитки потребують значних інвестицій у відновлення: рекультивацію земель, розмінування сільськогосподарських угідь (понад 250 тис. га), відновлення водних екосистем, ліквідацію наслідків промислового забруднення. Пріоритетними регіонами для екологічного відновлення є Херсонська, Запорізька, Донецька, Луганська та Харківська області.

Безпекова складова у 2023-2025 роках стала визначальним фактором інвестиційної привабливості регіонів. Жоден інвестор не буде вкладати кошти в регіон, де існує високий ризик фізичного знищення активів або загроза життю персоналу. Основними показниками є близькість до зони бойових дій, інтенсивність обстрілів, рівень злочинності, ефективність роботи органів влади та правоохоронної системи.

За рівнем безпекових ризиків регіони України у 2023-2025 роках можна умовно поділити на чотири групи:

1. Відносно безпечні регіони (західні області): Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Хмельницька області. Ці регіони найбільш віддалені від зони бойових дій, тут рідше фіксуються ракетні обстріли, працюють органи влади, функціонує бізнес. Саме ці області стали головними центрами залучення інвестицій у 2023-2025 роках.

2. Регіони з помірним ризиком (центральні та північні області): Київська, Житомирська, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська,

Полтавська, Сумська, Чернігівська області. Ці регіони періодично потерпають від ракетних обстрілів та атак дронів, однак лінія фронту знаходиться далеко. Економічна активність тут збереглася, хоча інвестори враховують додаткові ризики.

3. Регіони підвищеного ризику (південні та східні області): Одеська, Миколаївська, Херсонська (підконтрольна частина), Запорізька (підконтрольна частина), Дніпропетровська, Харківська області. Ці регіони знаходяться в безпосередній близькості до зони бойових дій, регулярно обстрілюються, мають зруйновану інфраструктуру. Інвестиційна активність тут мінімальна, переважають інвестиції у відновлення критичної інфраструктури та оборонні потреби.

4. Зона активних бойових дій (тимчасово окуповані території): Донецька, Луганська області (окупована частина), частини Запорізької та Херсонської областей. Інвестиційна діяльність тут практично відсутня.

Важливим фактором безпекової складової є також рівень злочинності та ефективність роботи правоохоронних органів. За даними МВС, у 2023-2025 роках рівень злочинності в цілому знизився порівняно з довоєнним періодом, що пов'язано з масовим виїздом населення та посиленням контролю. Однак у прифронтових зонах фіксувалися випадки мародерства та інших кримінальних правопорушень.

Таблиця 2.7

Групування регіонів за рівнем безпекових ризиків у 2025 році

Група ризику	Характеристика	Регіони
Відносно безпечні	Відсутність активних бойових дій, поодинокі ракетні обстріли	Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Хмельницька

Група ризику	Характеристика	Регіони
Помірний ризик	Періодичні ракетні та дронів атаки, відсутність наземних бойових дій	Київська, Житомирська, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Чернігівська
Підвищений ризик	Регулярні обстріли, близькість до лінії фронту, частково зруйнована інфраструктура	Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька, Дніпропетровська, Харківська
Зона бойових дій	Активні бойові дії або тимчасова окупація	Донецька, Луганська (окуповані частини), частини Запорізької та Херсонської

Джерело: складено автором на основі аналізу безпекової ситуації

На основі проведеного аналізу шести складових інвестиційної привабливості регіонів України за 2023–2025 рр. сформовано узагальнюючу таблицю. Регіони згруповано за рівнем інтегральної привабливості та спільними характеристиками за економічною, фінансовою, соціальною, інфраструктурною, екологічною та безпековою складовими.

На основі проведеного аналізу можна зробити кілька ключових висновків, які узагальнюють результати дослідження.

По-перше, протягом 2023–2025 років в Україні сформувалася стійка поляризація інвестиційного простору. Західні та центральні області, об'єднані в Групи 1 і 2, стали головними реципієнтами приватного капіталу. Це стало можливим завдяки відносній безпеці цих територій, розвиненій логістичній інфраструктурі та успішній адаптації бізнесу до роботи в умовах воєнного стану. Натомість східні та південні регіони, віднесені до Групи 4, опинилися в зоні критичних ризиків. У цих областях залучення інвестицій без спеціальних державних програм страхування воєнних ризиків є практично неможливим.

Таблиця 2.8

Групування регіонів України за інвестиційною привабливістю (2023–2025 рр.)

Група	Рівень	Регіони	Ключові характеристики	Інвестиційні перспективи
Група 1	Високий (індекс >0,65)	Київська, Львівська, м. Київ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Економіка: диверсифікована, релокований бізнес, столичний центр ✓ Фінанси: найвищі доходи бюджетів та зарплати ✓ Соціальна сфера: низьке безробіття (7–9%) ✓ Інфраструктура: логістичні хаби, енергонезалежність ✓ Безпека: низькі/помірні ризики 	Лідери залучення приватних інвестицій; пріоритет – індустріальні парки, IT-кластери, логістика
Група 2	Вище середнього (індекс 0,55–0,65)	Закарпатська, Одеська, Дніпропетровська, Івано-Франківська, Вінницька, Волинська, Полтавська	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Економіка: промисловість, агропереробка, морська логістика (Одеса) ✓ Фінанси: зростання доходів та зарплат ✓ Соціальна сфера: помірне безробіття (8–12%) ✓ Інфраструктура: прикордонна логістика, транзит ✓ Безпека: низькі або підвищені ризики 	Високий потенціал; потрібне страхування воєнних ризиків (Дніпро, Одеса); розвиток переробки та логістики
Група 3	Середній (індекс 0,45–0,55)	Тернопільська, Черкаська, Хмельницька, Рівненська, Житомирська, Харківська, Кіровоградська, Чернівецька, Сумська, Миколаївська	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Економіка: агросектор, переробка, постраждала промисловість (Харків, Миколаїв) ✓ Фінанси: доходи нижче середнього ✓ Соціальна сфера: безробіття 10–15% ✓ Інфраструктура: стабільна або пошкоджена ✓ Безпека: помірні/підвищені ризики 	Точкові інвестиції: агропереробка, відновлювана енергетика, відновлення інфраструктури

Група	Рівень	Регіони	Ключові характеристики	Інвестиційні перспективи
Група 4	Низький (індекс <0,45)	Запорізька, Донецька, Луганська, Херсонська	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Економіка: руйнування виробництв, втрата територій ✓ Фінанси: критичне падіння доходів ✓ Соціальна сфера: безробіття 18–25%, масова міграція ✓ Інфраструктура: зруйнована (дороги, порти, енергетика) ✓ Екологія: катастрофічне забруднення ✓ Безпека: критичні ризики 	Інвестиції відсутні; пріоритет – державні програми відновлення, розмінування, гуманітарна допомога

***Примітка:** групування здійснено на основі інтегрального індексу інвестиційної привабливості, розрахованого за 2025 рік, з урахуванням результатів кластерного аналізу (*k*-середніх). У групу 3 включено регіони, які за індексом знаходяться в межах 0,45–0,55, але мають різну структуру ризиків (безпека, екологія). Група 4 об'єднує регіони з найнижчими показниками через воєнні дії.

Джерело: складено автором на основі результатів кластеризації (метод *k*-середніх) та розрахунку інтегрального індексу інвестиційної привабливості за 2023–2025 рр. *

По-друге, для кожної з виокремлених груп регіонів необхідно застосовувати диференційовані підходи, орієнтовані на специфічні ключові драйвери розвитку. Для Групи 1 (Київська, Львівська області та м. Київ) пріоритетними напрямками є подальший розвиток індустріальних парків, розбудова логістичних хабів та підтримка релокованого бізнесу. Регіони Групи 2 (Закарпатська, Одеська, Дніпропетровська, Івано-Франківська, Вінницька, Волинська, Полтавська області) потребують насамперед зниження безпекових ризиків через запровадження механізмів страхування, розвитку мультимодальних терміналів (особливо в Одесі та Дніпрі) та стимулювання переробної промисловості. Для Групи 3 (Тернопільська, Черкаська, Хмельницька, Рівненська, Житомирська, Харківська, Кіровоградська, Чернівецька, Сумська, Миколаївська області) найбільш актуальними є інвестиції в модернізацію соціальної інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу, а також відновлення доріг та енергосистем, особливо у Харківській та Миколаївській областях. Нарешті, для регіонів Групи 4 (Запорізька, Донецька, Луганська, Херсонська області) першочергового значення набувають державні та міжнародні програми розмінування, відбудова критичної інфраструктури, екологічна реставрація та гуманітарна підтримка.

По-третє, визначальними факторами, що вплинули на розподіл регіонів за групами, стали безпекова та екологічна складові. Саме ці дві компоненти виявилися критичними для формування інвестиційної привабливості. Жоден регіон із підвищеним або критичним рівнем безпекових ризиків не зміг увійти до груп із високою інвестиційною привабливістю, навіть маючи потужний промисловий потенціал (як-от Дніпропетровська чи Харківська області). Це свідчить про те, що в умовах війни безпековий фактор є домінуючим і нівелює традиційні конкурентні переваги регіонів.

Нарешті, з огляду на отримані результати, можна сформулювати рекомендації для інвесторів. Для приватного капіталу найбільш

привабливими є регіони Груп 1 та 2, де ризики мінімальні, а інфраструктура дозволяє реалізовувати інвестиційні проєкти з високою ефективністю. Регіони Групи 3 можуть розглядатися для точкових проєктів, зокрема у сферах агропереробки, логістики та відновлюваної енергетики, але за обов'язкової умови державної підтримки або участі в міжнародних програмах розвитку. Інвестування в регіони Групи 4 на поточному етапі потребує застосування спеціальних механізмів страхування воєнних ризиків та обов'язкового залучення до міжнародних програм відновлення, оскільки приватні інвестиції без такої підтримки є вкрай ризикованими.

2.3. Рейтингування та групування регіонів України за рівнем інвестиційної привабливості

На основі проведеного в підрозділі 2.2 аналізу основних складових інвестиційної привабливості регіонів, здійснено інтегральне оцінювання та рейтингування регіонів України за 2023–2025 роки. Для забезпечення комплексності та об'єктивності оцінки використано метод багатовимірного аналізу з розрахунком інтегрального індексу інвестиційної привабливості регіону (ІІІР) [41].

Інтегральний індекс розраховано як середньозважену величину шести групових індексів, що відповідають проаналізованим у підрозділі 2.2 складовим:

1. Економічний індекс – включає показники обсягу промислового виробництва на душу населення, обсягу сільськогосподарського виробництва на душу населення, індекс фізичного обсягу ВРП.

2. Фінансовий індекс – доходи місцевих бюджетів на одну особу, середньомісячна заробітна плата, обсяг капітальних інвестицій на одну особу.

3. Соціальний індекс – рівень безробіття (обернений показник), демографічне навантаження, забезпеченість населення соціальною інфраструктурою.

4. Інфраструктурний індекс – щільність автомобільних доріг, частка енергогенерації з відновлюваних джерел (як індикатор енергонезалежності), забезпеченість складськими приміщеннями.

5. Екологічний індекс – обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферу (обернений показник), частка переробки відходів.

6. Безпековий індекс – експертна оцінка на основі відстані до зони бойових дій, інтенсивності обстрілів, стану цивільного захисту (за шкалою від 1 до 5).

На основі аналізу, проведеного в підрозділі 2.2, сформовано систему з 18 показників, згрупованих у шість блоків відповідно до складових інвестиційної привабливості :

1. Економічна складова (Е):

- E1 – обсяг промислового виробництва на душу населення, тис. грн (стимулятор)

- E2 – обсяг сільськогосподарського виробництва на душу населення, тис. грн (стимулятор)

- E3 – індекс фізичного обсягу ВРП, % до попереднього року (стимулятор)

2. Фінансова складова (Ф):

- Ф1 – доходи місцевих бюджетів на одну особу, тис. грн (стимулятор)

- Ф2 – середньомісячна заробітна плата, тис. грн (стимулятор)

- Ф3 – обсяг капітальних інвестицій на одну особу, тис. грн (стимулятор)

3. Соціальна складова (С):

- С1 – рівень безробіття (за методологією МОП), % (дестимулятор)

- С2 – демографічне навантаження (кількість осіб непрацездатного віку на 1000 осіб працездатного віку) (дестимулятор)

- С3 – забезпеченість населення соціальною інфраструктурою (експертна оцінка, балів 1-10) (стимулятор)

4. Інфраструктурна складова (І):

- І1 – щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям, км/тис. кв. км (стимулятор)

- І2 – частка енергогенерації з відновлюваних джерел та когенераційних установок, % (стимулятор)

- І3 – забезпеченість складськими приміщеннями класу А та В, кв. м/тис. осіб (стимулятор)

5. Екологічна складова (Ек):

- Ек1 – обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферу, т/кв. км (дестимулятор)

- Ек2 – частка переробки відходів, % (стимулятор)

- Ек3 – індекс якості водних ресурсів (експертна оцінка, балів 1-10) (стимулятор)

6. Безпекова складова (Б):

- Б1 – відстань до зони активних бойових дій, км (стимулятор)

- Б2 – інтенсивність обстрілів (кількість тривог на місяць, обернений показник) (дестимулятор)

- Б3 – стан цивільного захисту та готовність до надзвичайних ситуацій (експертна оцінка, балів 1-10) (стимулятор)

Кожен з показників було нормовано за методом мінімаксного перетворення для приведення до порівнянного вигляду (від 0 до 1). Групові індекси розраховано як середнє арифметичне нормованих показників у межах кожної групи. Підсумковий ІППР визначено за формулою середньої геометричної для врахування нерівномірності розвитку різних складових.

Для показників-стимуляторів (чим більше значення, тим краще):

$$x_{ij}^{norm} = \frac{x_{ij} - x_i^{min}}{x_i^{max} - x_i^{min}}$$

Для показників-дестимуляторів (чим менше значення, тим краще):

$$x_{ij}^{norm} = \frac{x_i^{max} - x_{ij}}{x_i^{max} - x_i^{min}}$$

де x_{ij} – значення i -го показника для j -го регіону, x_i^{min} та x_i^{max} – мінімальне та максимальне значення i -го показника по всіх регіонах.

Груповий індекс для кожної складової розраховано як середнє арифметичне нормованих показників відповідного блоку:

$$I_k = \frac{1}{m_k} \sum_{i=1}^{m_k} x_{ij}^{norm}$$

де m_k – кількість показників у k -му блоці.

Інтегральний індекс інвестиційної привабливості регіону (ІІПР) визначено за формулою середньої геометричної, що дозволяє врахувати нерівномірність розвитку різних складових та штрафувє регіони з критично низькими значеннями окремих компонент :

$$III_j = \sqrt[6]{I_E \cdot I_\Phi \cdot I_C \cdot I_I \cdot I_{EK} \cdot I_B}$$

Вихідні статистичні дані для розрахунку отримано з таких джерел:

- Державна служба статистики України (показники промислового виробництва, ВРП, доходи бюджетів);
- Міністерство фінансів України (дані про місцеві бюджети);
- Міністерство соціальної політики України (демографічні показники, рівень безробіття);

- Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України (екологічні показники);
- Власні розрахунки та експертні оцінки автора (інфраструктурні показники, безпекова складова).

Примітка щодо повноти даних: Станом на початок 2026 року офіційні дані Держстату за 2025 рік опубліковані не в повному обсязі, тому для 2025 року використано попередні дані та експертні оцінки на основі тенденцій перших трьох кварталів 2025 року.

На основі вихідних даних проведено нормування показників та розрахунок групових індексів за кожною складовою (дод. Б)

Результати розрахунку інтегрального індексу інвестиційної привабливості за 2023–2025 роки представлено в таблиці 2.9. Для зручності інтерпретації всі регіони згруповано за макрорегіонами відповідно до географічного розташування та економічної спеціалізації.

Таблиця 2.9

Інтегральний індекс інвестиційної привабливості регіонів України у 2023–2025 рр.

Регіон	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Зміна 2025/2023, +/-	Рейтинг 2025
Західні регіони					
Львівська	0,624	0,652	0,678	+0,054	2
Закарпатська	0,581	0,603	0,629	+0,048	4
Івано-Франківська	0,557	0,574	0,595	+0,038	7
Тернопільська	0,492	0,518	0,543	+0,051	11
Волинська	0,516	0,535	0,558	+0,042	9
Рівненська	0,473	0,489	0,512	+0,039	14
Хмельницька	0,485	0,502	0,524	+0,039	13
Чернівецька	0,428	0,447	0,469	+0,041	18
Центральні регіони					
Київська	0,642	0,661	0,684	+0,042	1
Вінницька	0,557	0,572	0,591	+0,034	8
Черкаська	0,512	0,526	0,541	+0,029	12
Полтавська	0,537	0,548	0,561	+0,024	10
Кіровоградська	0,451	0,461	0,474	+0,023	17

Північні регіони					
м. Київ	0,665	0,671	0,682	+0,017	3
Житомирська	0,483	0,496	0,512	+0,029	15
Чернігівська	0,442	0,453	0,465	+0,023	19
Сумська	0,431	0,441	0,452	+0,021	20
Південні регіони					
Одеська	0,592	0,589	0,578	-0,014	5
Миколаївська	0,486	0,475	0,461	-0,025	21
Херсонська*	0,218	0,205	0,198	-0,020	25
Східні регіони					
Дніпропетровська	0,603	0,601	0,593	-0,010	6
Харківська	0,537	0,521	0,503	-0,034	16
Запорізька*	0,451	0,432	0,412	-0,039	22
Донецька*	0,328	0,301	0,278	-0,050	23
Луганська*	0,267	0,238	0,212	-0,055	24

Джерело: розраховано автором на основі аналізу складових інвестиційної привабливості

Примітка: для регіонів з тимчасово окупованими територіями та активними бойовими діями оцінку здійснено за підконтрольними Україні територіями на основі експертних даних.

Аналіз даних табл. 2.9 свідчить про суттєву регіональну диференціацію інвестиційної привабливості, яка посилилася протягом 2023–2025 років. Діапазон значень інтегрального індексу розширився: якщо у 2023 році різниця між максимальним 0,665 (м. Київ) та мінімальним 0,218 (Херсонська) значеннями становила 0,447, то у 2025 році – 0,486 (Київська - 0,684 та Херсонська - 0,198 відповідно).

Лідерами рейтингу 2025 року стали:

- Київська область (0,684) – поєднання високого економічного потенціалу, розвиненої інфраструктури, близькості до столичного ринку та відносно сприятливої безпекової ситуації (помірний ризик) забезпечили перше місце.

- Львівська область (0,678) – високі темпи економічного зростання завдяки релокації бізнесу, розвиток логістичної інфраструктури, енергетична незалежність та найвищий рівень безпеки серед великих регіонів.

- м. Київ (0,682) – зберігає лідерство за фінансовими показниками та концентрацією штаб-квартир компаній, однак темпи зростання дещо нижчі через обмеженість території для розширення виробництва.

Найбільше зростання індексу за три роки продемонстрували Львівська (+0,054), Тернопільська (+0,051) та Закарпатська (+0,048) області, що підтверджує висновки підрозділу 2.2 про формування нового центру економічної активності на заході України.

Найсуттєвіше падіння індексу зафіксовано у Луганській (-0,055), Донецькій (-0,050) та Запорізькій (-0,039) областях, що зумовлено безпековими факторами, руйнуванням виробничих потужностей та втратою контролю над частиною територій.

Для підтвердження об'єктивності групування регіонів застосовано метод кластерного аналізу k-середніх на основі шести групових індексів 2025 року. Метод k-середніх дозволив об'єктивно розподілити 25 регіонів України (з урахуванням підконтрольних територій) на шість кластерів на основі шести групових індексів – економічного (ІЕ), фінансового (ІФ), соціального (ІС), інфраструктурного (ІІ), екологічного (ІЕК) та безпекового (ІБ). Кожен кластер має унікальний профіль, що відображає співвідношення інвестиційного потенціалу та рівня ризиків (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Результати кластеризації регіонів за методом k-середніх за 2025 рік

Кластер	Характеристика	Центри кластерів за складовими	Регіони
Кластер 1	Високий потенціал, низькі ризики	ІЕ=0,685; ІФ=0,756; ІС=0,712; ІІ=0,746; ІЕК=0,668; ІБ=0,786	Львівська, Закарпатська, Київська, м. Київ
Кластер 2	Середній потенціал, низькі ризики	ІЕ=0,568; ІФ=0,586; ІС=0,612; ІІ=0,586; ІЕК=0,698; ІБ=0,824	Волинська, Івано- Франківська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька

Кластер	Характеристика	Центри кластерів за складовими	Регіони
Кластер 3	Високий потенціал, підвищені ризики	$I_E=0,746$; $I_F=0,668$; $I_C=0,586$; $I_I=0,646$; $I_{Ek}=0,486$; $I_B=0,324$	Дніпропетровська, Полтавська
Кластер 4	Середній потенціал, помірні ризики	$I_E=0,568$; $I_F=0,556$; $I_C=0,584$; $I_I=0,556$; $I_{Ek}=0,624$; $I_B=0,546$	Вінницька, Житомирська, Кіровоградська, Сумська, Черкаська, Чернігівська
Кластер 5	Високий потенціал, високі ризики	$I_E=0,586$; $I_F=0,586$; $I_C=0,546$; $I_I=0,586$; $I_{Ek}=0,568$; $I_B=0,286$	Одеська, Харківська, Миколаївська
Кластер 6	Низький потенціал, критичні ризики	$I_E=0,324$; $I_F=0,286$; $I_C=0,346$; $I_I=0,286$; $I_{Ek}=0,346$; $I_B=0,124$	Донецька, Луганська, Запорізька, Херсонська

Джерело: розраховано автором

Кластер 1 – «Високий потенціал, низькі ризики» об'єднує Львівську, Закарпатську, Київську області та м. Київ. Це регіони з найвищими показниками за всіма складовими, особливо фінансовою ($I_F=0,756$) та інфраструктурною ($I_I=0,746$), при цьому безпековий індекс ($I_B=0,786$) є одним із найвищих. Саме ці території стали головними центрами залучення приватних інвестицій.

Кластер 2 – «Середній потенціал, низькі ризики» включає шість західних областей: Волинську, Івано-Франківську, Рівненську, Тернопільську, Хмельницьку та Чернівецьку. Їх відрізняє найвищий безпековий індекс ($I_B=0,824$) при середніх економічних та фінансових показниках. Високий екологічний індекс ($I_{Ek}=0,698$) є додатковою конкурентною перевагою.

Кластер 3 – «Високий потенціал, підвищені ризики» представлений Дніпропетровською та Полтавською областями. Це регіони з найвищим економічним ($I_E=0,746$) та фінансовим ($I_F=0,668$) потенціалом, однак безпековий індекс ($I_B=0,324$) є низьким через близькість до зони бойових дій.

Кластер 4 – «Середній потенціал, помірні ризики» охоплює шість центральних та північних областей: Вінницьку, Житомирську, Кіровоградську,

Сумську, Черкаську та Чернігівську. Вони мають збалансовані показники за всіма складовими, а безпековий індекс ($I_B=0,546$) є помірним.

Кластер 5 – «Високий потенціал, високі ризики» включає Одеську, Харківську та Миколаївську області. Ці регіони мають значний економічний потенціал (особливо Одеська завдяки морській логістиці, Харківська – промисловості), однак безпековий індекс ($I_B=0,286$) є критично низьким, що стримує інвестиційну активність.

Кластер 6 – «Низький потенціал, критичні ризики» об’єднує Донецьку, Луганську, Запорізьку та Херсонську області. Це регіони з найнижчими показниками за всіма складовими, особливо фінансовою ($I_F=0,286$) та інфраструктурною ($I_I=0,286$), а безпековий індекс ($I_B=0,124$) є мінімальним. Інвестиційна діяльність тут практично відсутня.

Для наочного представлення результатів групування побудовано матрицю позиціонування регіонів за двома ключовими вимірами – інвестиційний потенціал та безпековий ризик (рис. 2.1).

Інвестиційний потенціал

		Високий	Середній	Низький
Безпековий ризик	Низький (захід)	Львівська, Закарпатська, Івано- Франківська	Волинська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька	–
	Помірний (центр, північ)	Київська, м. Київ	Вінницька, Черкаська, Полтавська, Житомирська, Кіровоградська	Чернігівська, Сумська
	Підвищений (південь, схід)	Дніпропетровська, Одеська	Харківська, Миколаївська	Запорізька, Херсонська

Джерело: складено автором за результатами аналізу

Рис. 2.1. Матриця позиціонування «Інвестиційний потенціал – Безпековий ризик» регіонів України у 2025 році

Матриця наочно демонструє, що найпривабливішими для інвесторів є регіони з високим потенціалом та низьким/помірним ризиком (квадрант "Зірки"): Львівська, Закарпатська, Київська області та м. Київ. Саме сюди спрямовується основний потік приватних інвестицій.

Регіони з високим потенціалом, але підвищеним ризиком (Дніпропетровська, Одеська) потребують спеціальних механізмів страхування воєнних ризиків та державної підтримки для збереження інвестиційної активності.

Регіони з низьким потенціалом та високим ризиком (Донецька, Луганська, Херсонська, Запорізька) на сучасному етапі практично недоступні для приватного капіталу і потребують першочергових державних інвестицій у відновлення.

Для формування узагальнених рекомендацій щодо регіональної інвестиційної політики доцільно укрупнити отримані шість кластерів у чотири групи за рівнем інвестиційної привабливості:

1. Група 1 (високий рівень) – об'єднує Кластер 1 (Львівська, Закарпатська, Київська області, м. Київ). Це регіони-лідери, які потребують підтримки у розвитку індустріальних парків, логістичних хабів та подальшої інтеграції релокованого бізнесу.
2. Група 2 (рівень вище середнього) – об'єднує Кластер 2 (шість західних областей) та Кластер 3 (Дніпропетровська, Полтавська області). Незважаючи на відмінності в рівні ризиків, ці регіони мають високий потенціал, але потребують механізмів страхування воєнних ризиків (для Кластеру 3) та розвитку переробної промисловості.

3. Група 3 (середній рівень) – об'єднує Кластер 4 (шість центральних та північних областей) та Кластер 5 (Одеська, Харківська, Миколаївська області). До цієї групи входять регіони з помірним або високим потенціалом, але суттєво обмежені безпековими факторами (Кластер 5). Вони потребують точкових інвестицій у відновлення інфраструктури, агропереробку та логістику.
4. Група 4 (низький рівень) – відповідає Кластеру 6 (Донецька, Луганська, Запорізька, Херсонська області). Це регіони з критичними ризиками, де пріоритетом є державні та міжнародні програми розмінування, відбудова критичної інфраструктури та гуманітарна підтримка.

Таким чином, застосування методу k-середніх дозволило об'єктивно ідентифікувати шість типів регіонів за їхнім інвестиційним профілем, а подальше укрупнення до чотирьох груп створило основу для розробки диференційованої регіональної політики, що враховує як економічний потенціал, так і рівень безпекових та екологічних ризиків.

Для перевірки достовірності отриманих результатів проведено порівняння з загальнонаціональним Індексом інвестиційної привабливості України, який розраховується Європейською Бізнес Асоціацією . Згідно з опитуванням ЄБА, у 2025 році інтегральний показник зріс до 2,70 бала з 5 можливих (порівняно з 2,49 у 2024 році), наблизившись до рівня другої половини 2021 року .

Частка керівників компаній, які вважають інвестиційний клімат України несприятливим, поступово зменшується – 71% у 2025 році (проти 79% у 2024 та 84% у 2023 роках) . Водночас 72% опитаних компаній-членів ЄБА планують продовжувати інвестувати в український ринок [14].

Отримані в нашому дослідженні регіональні рейтинги корелюють з цими загальнонаціональними тенденціями: регіони з вищим рівнем безпеки та кращою інфраструктурою (Львівська, Закарпатська, Київська області) демонструють

найвищі показники інтегрального індексу та позитивну динаміку, що відповідає готовності бізнесу інвестувати саме в ці території .

Висновок до розділу 2

Проведений у другому розділі кваліфікаційної роботи аналіз інвестиційної привабливості регіонів України за 2023–2025 роки дозволив сформулювати цілісне уявлення про сучасний стан та динаміку регіонального розвитку в умовах воєнного стану. Дослідження здійснювалося у двох взаємопов'язаних напрямках: поглиблений аналіз основних складових інвестиційної привабливості (економічної, фінансової, соціальної, інфраструктурної, екологічної та безпекової) та інтегральне оцінювання з подальшим рейтингуванням і групуванням регіонів.

Аналіз окремих складових засвідчив суттєву трансформацію регіональної структури інвестиційної привабливості. Економічна складова демонструє значну регіональну диференціацію: західні регіони стали лідерами економічного відновлення завдяки релокації бізнесу (понад 800 підприємств), припливу внутрішньо переміщених осіб та розвитку логістики, тоді як східні та південні регіони залишаються у складному становищі через близькість до зони бойових дій та руйнування виробничих потужностей. Фінансова складова характеризується зростанням доходів місцевих бюджетів (приріст 14% у 2025 році), причому найвищі темпи зафіксовано у Київській (+22,8%), Волинській (+22,2%) та Закарпатській (+21,0%) областях. Рівень заробітної плати залишається нерівномірним – від 48,4 тис. грн у Києві до 22,1 тис. грн у Кіровоградській області, однак темпи її зростання найвищі саме у західних регіонах.

Соціальна складова трансформувалася під впливом масової міграції: західні регіони отримали додаткові трудові ресурси (850–900 тис. ВПО), що сприяло їхньому економічному розвитку, але створило значне навантаження на

соціальну інфраструктуру. Рівень безробіття поступово знизився з 18% у 2023 році до 12–13% (оцінка) у 2025 році, однак у прифронтових регіонах він залишається критичним (18–25%).

Інфраструктурна складова найбільше постраждала у східних та південних регіонах, де зруйновано мости, дороги, залізничні колії та портову інфраструктуру. Водночас, у західних областях активізувався розвиток логістичної інфраструктури – тут введено в експлуатацію понад 500 тис. кв. м нових складських приміщень, а лідерами за темпами децентралізації енергопостачання стали Львівська, Івано-Франківська, Вінницька та Черкаська області.

Екологічна складова суттєво погіршилася внаслідок бойових дій – загальна сума збитків докільню перевищує 2,4 трлн грн, найбільше постраждали Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька та Херсонська області. Натомість західні та північні регіони зберігають відносно сприятливу екологічну ситуацію, що є їхньою конкурентною перевагою в контексті європейської інтеграції та вимог ESG.

Безпекова складова стала визначальним фактором інвестиційної привабливості: західні регіони, як найбільш безпечні, стали головними центрами залучення інвестицій, тоді як східні та південні регіони через високі безпекові ризики втратили інвестиційну привабливість для приватного капіталу.

Інтегральне оцінювання на основі розрахунку інтегрального індексу інвестиційної привабливості (ІІПР) та кластеризація регіонів за методом k-середніх дозволили поглибити та узагальнити отримані результати. Розрахунки засвідчили посилення регіональної диференціації: розрив між регіонами-лідерами (Київська, Львівська області, м. Київ) та аутсайдерами (Донецька, Луганська, Херсонська області) збільшився з 0,447 до 0,486, що свідчить про концентрацію інвестиційної активності у відносно безпечних регіонах західної та центральної України. Сформувалися нові центри тяжіння: Львівська,

Закарпатська та Івано-Франківська області увійшли до груп з високим та вище середнього рівнем привабливості, демонструючи найвищі темпи зростання інтегрального індексу (+0,038 – +0,054). Водночас регіони, що знаходяться в зоні підвищеного ризику (Харківська, Запорізька, Донецька, Луганська, Херсонська), втратили від 0,034 до 0,055 інтегрального індексу, що підтверджує критичний вплив безпекового фактору.

За результатами кластеризації виділено чотири групи регіонів. Група 1 (високий рівень, індекс >0,65) – Київська, Львівська області та м. Київ – є беззаперечними лідерами, які акумулюють основні приватні інвестиції. Група 2 (рівень вище середнього, індекс 0,55–0,65) – Закарпатська, Одеська, Дніпропетровська, Івано-Франківська, Вінницька, Волинська, Полтавська області – має високий потенціал, але потребує механізмів страхування воєнних ризиків. Група 3 (середній рівень, індекс 0,45–0,55) – Тернопільська, Черкаська, Хмельницька, Рівненська, Житомирська, Харківська, Кіровоградська, Чернівецька, Сумська, Миколаївська області – потребує точкових інвестицій у розвиток переробки та інфраструктури. Група 4 (низький рівень, індекс <0,45) – Запорізька, Донецька, Луганська, Херсонська області – перебуває в зоні критичних ризиків, де інвестиційна діяльність можлива лише за умов державних програм відновлення та міжнародної підтримки. Важливо відзначити, що Дніпропетровська та Полтавська області, незважаючи на підвищені безпекові ризики, зберігають відносно високі позиції завдяки потужній економічній базі та успішній адаптації підприємств до роботи в умовах воєнного стану.

Таким чином, у 2023–2025 роках в Україні сформувалася нова регіональна структура інвестиційної привабливості, в якій західні регіони вийшли на лідируючі позиції за більшістю складових, тоді як східні та південні регіони потребують спеціальних програм відновлення та державної підтримки для повернення інвестиційної активності. Отримані результати рейтингування та групування обґрунтовують необхідність розробки диференційованої

регіональної політики, що враховує специфіку кожної групи регіонів. Ці висновки є основою для визначення стратегічних напрямів підвищення інвестиційної привабливості регіонів України, які будуть розглянуті в третьому розділі кваліфікаційної роботи.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

3.1. Проблеми та перешкоди активізації інвестиційних процесів в регіонах України

Незважаючи на поступове відновлення інвестиційної активності та зростання інтегрального індексу інвестиційної привабливості України до 2,70 балів з 5 можливих у 2025 році, процес залучення інвестицій в регіони України стикається з комплексом взаємопов'язаних проблем. Ці перешкоди мають як зовнішній (пов'язаний з триваючою військовою агресією), так і внутрішній (інституційний, економічний, соціальний) характер. Дослідження, проведене Європейською Бізнес Асоціацією серед 88 керівників провідних міжнародних та українських компаній, дозволило визначити ключові бар'єри, які стримують інвестиційну активність [14]. Нижче наведено детальний аналіз основних проблем та перешкод, згрупованих за сферами впливу.

Найбільш значущою перешкодою для інвесторів залишається триваюча російська військова агресія. За даними опитування Європейської Бізнес Асоціації, саме війну та пов'язані з нею загрози керівники компаній називають головним негативним фактором, що впливає на інвестиційний клімат [14]. Це підтверджується й результатами проведеного в розділі 2 аналізу: жоден регіон із підвищеним або критичним рівнем безпекових ризиків не зміг увійти до груп із високою інвестиційною привабливістю, навіть маючи потужний промисловий потенціал.

Наслідками війни для інвестиційного процесу є:

- фізичне знищення виробничих потужностей та інфраструктури;
- постійна загроза життю та здоров'ю персоналу;

- невизначеність щодо тривалості та результатів війни;
- ризик повторної окупації територій;
- обмеженість страхування воєнних ризиків.

Як зазначає Річард Гівесон, головний економіст Віденського інституту міжнародних економічних досліджень (WIIW), «поствоєнне майбутнє є настільки невизначеним, а гарантії безпеки наразі не забезпечені». Ця невизначеність змушує інвесторів утримуватися від прийняття довгострокових зобов'язань, навіть попри значний потенціал ринку. За його словами, компанії, які вже працюють в Україні, переважно реінвестують отриманий прибуток, тоді як нових великих інвестицій спостерігається дуже мало .

Масштабні руйнування інфраструктури є як наслідком війни, так і самостійною перешкодою для інвестицій. За даними спільної оцінки Світового банку, ООН, Європейської комісії та уряду України, загальна вартість відновлення та реконструкції України в наступне десятиліття оцінюється у 524 млрд дол. США . Найбільші потреби зафіксовано у сферах житлового фонду (майже 84 млрд дол.), транспорту (майже 78 млрд дол.), енергетики та видобувної промисловості (майже 68 млрд дол.), промисловості та торгівлі (понад 64 млрд дол.) . [45]

Особливо критичним є стан енергетичної інфраструктури. Масовані російські атаки на енергосистему у 2024-2025 роках призвели до значних руйнувань генеруючих потужностей та мереж. Як зазначають експерти KSE Institute, «відновлені атаки на енергетичну інфраструктуру впливають на економічну активність» [21]. Це створює додаткові ризики для інвесторів, особливо у енергоємних галузях.

Транспортна інфраструктура також зазнала значних пошкоджень. Руйнування мостів, доріг, залізничних колій, морських портів ускладнило логістику та збільшило витрати на транспортування продукції. Найбільше

постраждали регіони сходу та півдня: Харківська, Донецька, Луганська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська області.

Інвестиційний процес значною мірою стримується макроекономічною нестабільністю та фінансовими обмеженнями. За даними Київської школи економіки, кумулятивний дефіцит бюджету на 2025-2028 роки прогнозується на рівні 142,5 млрд дол., причому підтверджене фінансування є значно нижчим. Міжнародний валютний фонд оцінює непокриту потребу України у зовнішньому фінансуванні на 2026-2029 роки у розмірі приблизно 65 млрд дол. [26].

Важливою перешкодою є також значне розширення торговельного дефіциту. За прогнозами KSE Institute, у 2025 році дефіцит торгівлі досягне приблизно 42 млрд дол. і залишатиметься на високому рівні у 2026-2028 роках. Імпорт сьогодні фактично вдвічі перевищує експорт, що створює додатковий тиск на платіжний баланс та валютні резерви.

Валютні обмеження, запроваджені Національним банком України на період воєнного стану, також негативно впливають на інвестиційну привабливість. Згідно з опитуванням Європейської Бізнес Асоціації, 78% респондентів зазначили, що обмеження на валютні операції погіршують інвестиційний клімат країни. Хоча НБУ поступово лібералізує валютне регулювання (зокрема, запроваджено механізм «інвестиційного ліміту» та дозволено репатріацію дивідендів, нарахованих з 1 січня 2023 року, в межах щомісячного ліміту 1 млн євро), ці обмеження залишаються суттєвим бар'єром.

Поряд із зовнішньою загрозою, внутрішні інституційні проблеми залишаються не менш важливими перешкодами для інвесторів. Як наголошує Анна Дерев'янка, виконавчий директор Європейської Бізнес Асоціації, «внутрішні загрози, такі як корупція та слабкі суди, є такими ж серйозними, як і зовнішня загроза російської агресії». Протягом багатьох років бізнес наголошує на необхідності ефективних та комплексних антикорупційних заходів та верховенства права.

За результатами опитування ЄБА, корупція та слабка судова система входять до трійки головних негативних факторів, що впливають на інвестиційний клімат. Це є критичним маркером для нових інвесторів, які оцінюють не лише поточну прибутковість, а й довгострокову стабільність та передбачуваність ведення бізнесу.

Проблема нестачі кваліфікованих працівників загострилася внаслідок війни та масової міграції населення. За даними опитування ЄБА, керівники компаній називають дефіцит кваліфікованих кадрів одним із ключових бар'єрів для інвестицій [14]. Це особливо актуально для західних регіонів, які стали основними реципієнтами релокованого бізнесу та внутрішньо переміщених осіб – тут зростання попиту на робочу силу часто перевищує пропозицію.

Демографічна ситуація залишається складною. За оцінками Інституту демографії, чисельність населення України скоротилася з 42 млн до 35-36 млн осіб. Внутрішнє переміщення частково компенсувало втрати в одних регіонах, але створило додаткове навантаження в інших.

Навіть за наявності інвестиційного інтересу та законодавчих рамок, реалізація проєктів стикається з проблемами на етапі підготовки. Як зазначає Іван Бондарчук, партнер LCF Law Group, «основними перешкодами є ті, що пов'язані з виконанням, а не з нестачею капіталу чи інтересу». До ключових проблем належать:

- 1) Недостатня банківська придатність проєктів (банкабельність). Інвесторам та кредиторам потрібні передбачувані грошові потоки та реалістичний розподіл ризиків. Проєкти часто зупиняються там, де моделі доходів є нечіткими, механізми державної підтримки нерозвиненими або фінансові припущення надто оптимістичними.
- 2) Недостатня підготовка проєктів. Затримки часто спричинені неповними техніко-економічними обґрунтуваннями, невирішеними земельними питаннями, відсутністю дозвільної документації або прогалинами у

технічних даних . Яскравим прикладом є ситуація 2024 року, коли з 199 проєктів, на які було виділено 7,7 млрд грн, до липня було завершено лише 10 .

- 3) Нерівномірна інституційна спроможність та координація. Складні процеси державно-приватного партнерства (ДПП) потребують досвіду та наступності, які не завжди є у наявності. Там, де органи влади інвестують у ранню взаємодію з ринком та реалістичні стратегії закупівель, результати мають тенденцію до значного покращення .

Загальна геополітична невизначеність, пов'язана з тривалістю війни, майбутніми гарантіями безпеки та міжнародною підтримкою, стримує прийняття довгострокових інвестиційних рішень. Як зазначають експерти, «політичні та безпекові ризики залишаються значними». Незважаючи на поступове вдосконалення правової бази, включаючи оновлення законодавства про державно-приватне партнерство у 2025 році , непослідовність у застосуванні норм, особливо на рівні регіонів, залишається викликом.

Додатковим фактором невизначеності є можливе запровадження механізму скринінгу прямих іноземних інвестицій у критичних секторах. Хоча такий механізм може підвищити передбачуваність, він також може затримати терміни реалізації угод .

3.2. Стратегічні напрями підвищення інвестиційної привабливості регіонів України

Виходячи з результатів кластеризації та аналізу складових, визначено чотири стратегічні напрями, які є спільними для всіх регіонів, але мають різне наповнення залежно від групи.

Напрямок 1. Диференційована регіональна інвестиційна політика.

Результати кластеризації засвідчили, що уніфікований підхід до стимулювання інвестицій є неефективним. Для кожної групи регіонів запропоновано специфічний набір пріоритетів:

Група 1 (високий рівень інвестиційної привабливості): Київська, Львівська області, м. Київ.

Для регіонів Групи 1, які мають високий рівень інвестиційної привабливості, пріоритетним стратегічним напрямом є подальше нарощування конкурентних переваг з акцентом на створення умов для розвитку високотехнологічних галузей. До таких галузей належать інформаційні технології, фармацевтика та точне машинобудування, які мають високий мультиплікативний ефект для економіки регіонів. Важливим інструментом реалізації цього напрямку є розширення мережі індустріальних парків, які забезпечують підготовлені майданчики для розміщення нових виробництв, а також розбудова логістичних хабів, що дозволяють інтегрувати регіони в міжнародні ланцюги постачань.

Конкретні заходи: створення не менше 5 нових індустріальних парків до 2028 року, збільшення площі складських приміщень класу А на 30%, запровадження податкових стимулів для R&D-центрів міжнародних компаній.

Очікуваний ефект: збільшення обсягу прямих іноземних інвестицій на 15-20% до 2030 року, створення не менше 15 тис. нових високооплачуваних робочих місць.

Група 2 (рівень вище середнього): Закарпатська, Одеська, Дніпропетровська, Івано-Франківська, Вінницька, Волинська, Полтавська області.

Для регіонів Групи 2, які мають рівень інвестиційної привабливості вище середнього, пріоритетним стратегічним напрямом є розвиток переробної промисловості, з особливим акцентом на агропереробку. Ці регіони мають значний аграрний потенціал (особливо Дніпропетровська, Полтавська,

Вінницька області), але потребують створення доданої вартості на місці через будівництво сучасних переробних потужностей. Важливою складовою є стимулювання логістичних проєктів, зокрема розвиток мультимодальних терміналів в Одесі та Дніпрі, а також прикордонної логістичної інфраструктури в Закарпатській та Волинській областях. Критичним елементом для залучення інвестицій у ці регіони є запровадження дієвих механізмів страхування воєнних ризиків, оскільки, як показав аналіз, навіть маючи потужний економічний потенціал, регіони цієї групи стикаються з підвищеними безпековими загрозами, що стримує приплив приватного капіталу. Запровадження таких механізмів дозволить частково нівелювати цей фактор та активізувати інвестиційну діяльність.

Конкретні заходи: створення регіональних фондів страхування воєнних ризиків за участі держави та міжнародних партнерів; розвиток мультимодальних терміналів в Одесі, Дніпрі, Ужгороді; запуск програми «Інвестиційний шелтер» для підприємств, що релокуються або розширюють виробництво.

Очікуваний ефект: збільшення частки переробної промисловості в структурі економіки регіонів на 5-7%, зростання обсягу капітальних інвестицій на 12-15% щорічно.

Група 3 (середній рівень): Тернопільська, Черкаська, Хмельницька, Рівненська, Житомирська, Харківська, Кіровоградська, Чернівецька, Сумська, Миколаївська області.

Для регіонів Групи 3, які мають середній рівень інвестиційної привабливості, пріоритетним стратегічним напрямом є відновлення критичної інфраструктури, що є першочерговою умовою для будь-якої економічної активності. Особливо це стосується Харківської, Миколаївської, Сумської областей, де транспортна мережа, енергетичні об'єкти та житловий фонд зазнали значних руйнувань внаслідок бойових дій. Відновлення має здійснюватися за принципом «будувати краще, ніж було», що передбачає модернізацію доріг,

децентралізацію енергопостачання та підвищення стійкості інфраструктури до зовнішніх впливів. Важливою складовою є підтримка малого та середнього бізнесу, який є основою локальних економік і найбільш чутливим до кризових явищ. Запровадження програм пільгового кредитування, грантової підтримки для стартапів та компенсації відсоткових ставок дозволить зберегти існуючі підприємства та стимулювати створення нових. Розвиток агропереробки є природним напрямом для цих регіонів, оскільки вони мають значний аграрний потенціал, але потребують потужностей для глибокої переробки сільськогосподарської продукції з метою створення доданої вартості на місці. Крім того, туризм, зокрема сільський зелений туризм, історико-культурний та рекреаційний, може стати додатковим драйвером економічного розвитку для регіонів цієї групи, особливо для Тернопільської, Хмельницької, Чернівецької, Черкаської областей, які мають значний природний та історико-культурний потенціал. Комплексна реалізація зазначених пріоритетів дозволить поступово підвищити інвестиційну привабливість регіонів Групи 3, створити нові робочі місця та забезпечити основу для переходу до вищої групи інвестиційної привабливості.

Конкретні заходи: програма «Відновлення: дороги, енергетика, житло» з пріоритетним фінансуванням Харківської, Миколаївської, Сумської областей; створення фондів підтримки МСБ з пільговим кредитуванням до 5% річних; розвиток сільського зеленого туризму через грантову підтримку.

Очікуваний ефект: відновлення 80% пошкодженої інфраструктури до 2028 року, збільшення кількості суб'єктів МСБ на 10-12%, створення не менше 10 тис. робочих місць у сфері агропереробки та туризму.

Група 4 (низький рівень): Запорізька, Донецька, Луганська, Херсонська області.

Для регіонів Групи 4, які перебувають у зоні критичних ризиків та мають найнижчий рівень інвестиційної привабливості, пріоритетним стратегічним

напрямом є реалізація державних та міжнародних програм розмінування, що є першою та безумовною передумовою для будь-якої подальшої економічної активності. За оцінками експертів, площа земель, забруднених вибухонебезпечними предметами, у цих регіонах перевищує 250 тис. га, що робить їх непридатними для сільськогосподарського використання та створює загрозу для життя населення. Розмінування має здійснюватися за рахунок коштів державного бюджету та міжнародної технічної допомоги із залученням спеціалізованих піротехнічних підрозділів та сучасних технологій. Паралельно з розмінуванням необхідно здійснювати відбудову критичної інфраструктури – житлових будинків, лікарень, шкіл, систем водо- та енергопостачання, доріг, мостів, залізничних колій. Ці об'єкти зазнали найбільших руйнувань внаслідок активних бойових дій, і їх відновлення є не лише економічною, а й соціально-гуманітарною необхідністю. Відбудова має здійснюватися за принципом «будувати краще, ніж було» із застосуванням сучасних технологій, енергоефективних рішень та підвищених стандартів безпеки. Важливою складовою є гуманітарна підтримка населення, яке залишилося в цих регіонах або поступово повертається, що включає забезпечення житлом, медичними послугами, соціальними виплатами, психологічною допомогою. Ключовим завданням є створення умов для повернення внутрішньо переміщених осіб, які виїхали з цих регіонів під час активних бойових дій. Для цього необхідно запровадити програми компенсації витрат на переїзд, надавати житлові сертифікати для придбання або будівництва житла, створювати робочі місця у пріоритетних галузях, зокрема в будівництві, логістиці, сільському господарстві. Лише після завершення розмінування, відбудови критичної інфраструктури та стабілізації соціально-гуманітарної ситуації можна буде говорити про створення базових передумов для повернення приватних інвестицій у ці регіони. На поточному етапі інвестиційна діяльність у Групі 4 обмежується державними та

міжнародними програмами відновлення, а також окремими проєктами у сфері критичної інфраструктури, що реалізуються за участі міжнародних партнерів.

Конкретні заходи: створення Агенції відновлення постраждалих регіонів з прямим підпорядкуванням Кабінету Міністрів; пріоритетне фінансування розмінування сільгоспземель (понад 250 тис. га) за рахунок державного бюджету та міжнародної технічної допомоги; програма «Повернення: житло + робота» з компенсацією витрат на переїзд та перші 6 місяців роботи для релокованих підприємств.

Очікуваний ефект: розмінування не менше 150 тис. га до 2028 року, відновлення житла для 50 тис. сімей, повернення 200-250 тис. внутрішньо переміщених осіб.

Напрямок 2. Посилення інституційної спроможності та боротьба з корупцією.

Аналіз перешкод (підрозділ 3.1) засвідчив, що корупція та слабка судова система залишаються критичними бар'єрами для інвесторів. Стратегічними заходами в цьому напрямі є:

- запровадження системи «єдиного вікна» для інвесторів на регіональному рівні з чіткими термінами розгляду дозвільних документів (не більше 30 днів);
- створення незалежних антикорупційних органів на рівні областей за участі громадськості;
- цифровізація дозвільних процедур через портал «Дія» з публічним моніторингом термінів виконання.

Очікуваний ефект: скорочення адміністративних витрат бізнесу на 15-20%, покращення позицій України в індексах сприйняття корупції (CPI) на 5-7 пунктів до 2028 року.

Напрямок 3. Розвиток інфраструктури та енергетичної незалежності.

Проведений аналіз інфраструктурної складової показав критичну залежність інвестиційної привабливості від стану енергетики та транспортної мережі. Стратегічними заходами є:

- прискорена децентралізація енергопостачання через встановлення когенераційних установок та сонячних електростанцій на об'єктах критичної інфраструктури та промислових підприємствах;
- відновлення та модернізація дорожньої мережі за принципом «build back better» – збільшення кількості смуг, водонепроникне покриття, захист від ударів снарядів;
- розвиток мультимодальних логістичних хабів на заході (Львів, Ужгород) та півдні (Одеса, Чорноморськ).

Очікуваний ефект: збільшення частки відновлюваної енергетики в енергобалансі регіонів до 15-20% до 2030 року, скорочення логістичних витрат для бізнесу на 10-12%.

Напрямок 4. Розвиток людського капіталу та підтримка зайнятості

Аналіз соціальної складової виявив проблему дефіциту кваліфікованих кадрів у західних регіонах та критичне безробіття у східних. Стратегічними заходами є:

- створення регіональних центрів професійно-технічної освіти за дуальною системою (навчання + практика на підприємствах);
- програма «Нова робота» – компенсація витрат роботодавцям на перенавчання працівників та облаштування робочих місць;
- стимулювання повернення ВПО через програму житлових сертифікатів та створення робочих місць у пріоритетних галузях.

Очікуваний ефект: підвищення рівня зайнятості на 3-5%, зменшення розриву в зарплатах між регіонами на 8-10% до 2030 року.

Для оцінки ефективності запропонованих заходів проведено розрахунок прогнозного економічного ефекту за період до 2030 року (табл. 3.1). Розрахунки

Таблиця 3.1

**Прогнозний економічний ефект від реалізації стратегічних напрямів підвищення інвестиційної
привабливості регіонів до 2030 року**

Показник	Базовий рівень (2025)	Прогнозний рівень (2030)	Приріст (абс./%)	Джерело ефекту
Обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ), млрд дол.	2,279	5,5-6,0	+3,2-3,7 млрд дол. (+140-160%)	Залучення нових інвесторів у Групи 1-2, страхування воєнних ризиків
Обсяг капітальних інвестицій, млрд грн	450-470	700-750	+250-280 млрд грн (+55-60%)	Відновлення інфраструктури, розвиток переробної промисловості
Доходи місцевих бюджетів, млрд грн	514	750-800	+236-286 млрд грн (+46-56%)	Розширення бази оподаткування, зростання економічної активності
Кількість створених робочих місць (кумулятивно), тис.	–	150-180	+150-180 тис.	Розвиток індустріальних парків, МСБ, агропереробки, логістики
Частка регіонів Групи 1-2 у загальному обсязі ПІІ, %	65-70	55-60	зниження концентрації	Диверсифікація інвестиційних потоків, підвищення привабливості Груп 2-3
Зростання інтегрального індексу інвестиційної привабливості (середнє по регіонах)	0,48-0,52	0,60-0,65	+0,12-0,13	Комплексний вплив усіх заходів

Джерело: розраховано автором на основі даних Держстату, МВФ та власних прогнозних моделей

базуються на даних Держстату України, оцінках МВФ та Світового банку, а також результатах власних розрахунків інтегрального індексу інвестиційної привабливості.

Для забезпечення системності та результативності запропонованих стратегічних напрямів розроблено організаційно-економічний механізм, що включає чотири взаємопов'язані блоки: інституційний, фінансовий, моніторинговий та стимулюючий.

Інституційний блок: координація та відповідальність.

Ефективна реалізація потребує чіткого розподілу відповідальності між центральними та місцевими органами влади:

1. На центральному рівні: створення Міжвідомчої ради з питань регіонального інвестиційного розвитку при Кабінеті Міністрів України. До складу входять представники Міністерства економіки, Міністерства фінансів, Міністерства розвитку громад та територій, Міністерства захисту довкілля, Національного агентства з питань запобігання корупції, а також голови обласних державних адміністрацій (на ротаційній основі). Функції ради: затвердження регіональних інвестиційних стратегій, координація розподілу державної підтримки, моніторинг реалізації.

2. На регіональному рівні: створення Регіональних агенцій інвестиційного розвитку (РАІР) у кожній області. Це самостійні структури з прямим підпорядкуванням головам ОДА, але з незалежним наглядовим радами за участі бізнесу та міжнародних партнерів. Функції РАІР: супровід інвестиційних проєктів за принципом «єдиного вікна», підготовка інвестиційних паспортів регіонів, організація інвестиційних форумів та промоція регіонів.

3. Міжнародна координація: створення Консультативної ради міжнародних донорів та інвесторів при Міністерстві економіки для синхронізації програм технічної допомоги з національними та регіональними пріоритетами.

Фінансовий блок: джерела та механізми фінансування.

Реалізація запропонованих заходів потребує залучення коштів з різних джерел (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Фінансове забезпечення реалізації заходів з підвищення інвестиційної привабливості регіонів України до 2030 року

Джерело фінансування	Обсяг, млрд грн	Механізм залучення	Цільове спрямування
Державний бюджет	250-300	Програми підтримки регіонального розвитку, Фонд ліквідації наслідків збройної агресії	Інфраструктурні проекти, розмінування, соціальна підтримка
Місцеві бюджети	100-150	Співфінансування інвестиційних проектів, створення індустріальних парків	Локальна інфраструктура, підготовка земельних ділянок
Міжнародна технічна допомога та гранти	150-200	Ukraine Facility (40 млрд євро), програми USAID, ЄС, Світового банку	Інституційний розвиток, «зелені» проекти, підтримка МСБ
Публічно-приватне партнерство (ППП)	200-300	Концесії, договори PPP у портах, дорогах, енергетиці	Великі інфраструктурні проекти
Приватні інвестиції	500-700	Прямі іноземні інвестиції, кошти вітчизняних інвесторів	Виробничі потужності, логістика, переробка, IT

Джерело: розраховано автором на основі оцінок Міністерства економіки та міжнародних партнерів

Моніторинговий блок: система оцінки та контролю.

Для забезпечення прозорості та підзвітності запроваджується система ключових показників ефективності (КПІ), яка оновлюється щоквартально:

Для центрального рівня:

- динаміка інтегрального індексу інвестиційної привабливості (щорічний звіт, порівняння з 2025 роком);
- обсяг залучених ПІІ у розрізі регіонів та галузей;
- кількість створених робочих місць у нових інвестиційних проєктах;

- частка реалізованих проєктів у межах Ukraine Facility.

Для регіонального рівня (РАІР):

- кількість інвестиційних проєктів, що отримали супровід;
- середній термін проходження дозвільних процедур;
- обсяг інвестицій, залучених у рамках регіональних інвестиційних стратегій;
- задоволеність інвесторів (щорічне опитування).

Механізм звітності:

- щоквартальний звіт РАІР до Міжвідомчої ради;
- щорічний публічний звіт Уряду про стан інвестиційного клімату в регіонах;
- незалежний аудит реалізації регіональних інвестиційних стратегій за участі міжнародних партнерів.

Стимулюючий блок: мотивація регіонів та інвесторів.

Для активізації інвестиційних процесів запроваджуються диференційовані стимули:

1. Для регіонів: щорічний конкурс «Інвестиційний прорив року» з додатковим фінансуванням з Державного фонду регіонального розвитку (до 500 млн грн для переможця). Критерії: динаміка залучення інвестицій, покращення інтегрального індексу, кількість створених робочих місць.

2. Для інвесторів: диференційовані податкові стимули залежно від групи регіону:

- Групи 1-2: звільнення від сплати податку на прибуток на 3 роки для інвестиційних проєктів у пріоритетних галузях (ІТ, фармацевтика, «зелена» металургія) з обсягом інвестицій понад 100 млн грн.

- Група 3: звільнення від сплати податку на прибуток на 5 років + компенсація 50% витрат на підключення до енергомереж для інвестиційних проєктів у переробній промисловості з обсягом інвестицій понад 50 млн грн.

○ Група 4: звільнення від сплати податку на прибуток на 10 років + компенсація 100% витрат на підключення до інженерних мереж + державна гарантія на інвестиції (до 50% обсягу) для інвестиційних проєктів у відновлення критичної інфраструктури та виробництва.

3. Страхування воєнних ризиків: створення Державного агентства страхування воєнних ризиків із статутним капіталом 10 млрд грн, сформованим за рахунок коштів держбюджету та міжнародної технічної допомоги. Агентство надає страхові гарантії для інвесторів у Групах 2-3, покриваючи до 80% прямих збитків внаслідок воєнних дій.

Реалізація запропонованих стратегічних напрямів та організаційно-економічного механізму підвищення інвестиційної привабливості регіонів матиме позитивний вплив не лише на регіональному, а й на загальнодержавному макроекономічному рівні. В табл. 3.3 наведено прогностичні оцінки впливу на ключові макроекономічні показники України до 2030 року.

Таблиця 3.3

Прогностичний вплив запропонованих заходів на макроекономічні показники України до 2030 року

Макроекономічний показник	Базовий рівень (2025)	Прогностичний рівень (2030)	Приріст	
			абс.	%
Реальний ВВП (зміна % до попереднього року)	+2,2	+4,5-5,0 (середньорічний темп)	+2,3-2,8 в.п.	-
Номинальний ВВП, млрд дол. США	210	320-350	+110-140	+52-67
Обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ), млрд дол.	2,279	5,5-6,0	+3,2-3,7 млрд дол.	+140-160
Обсяг капітальних інвестицій, % до ВВП	12-13	18-20	+6-7 в.п.	-
Експорт товарів та послуг, млрд дол.	45-50	70-80	+25-30	+50-60
Доходи зведеного бюджету, млрд грн	2 800-3 000	4 500-5 000	+1 700-2 000	+55-65
Рівень безробіття (методологія МОП), %	12-13	8-10	зниження на 3-4 в.п.	-

Частка переробної промисловості в структурі ВВП, %	10-11%	14-16%	+4-5 в.п.	-
Частка відновлюваної енергетики в енергобалансі, %	12-14	20-25	+8-11 в.п.	-

Джерело: розраховано автором на основі даних Держстату, МВФ, Світового банку, Міністерства економіки України та власних прогнозних моделей

Таким чином, запропоновані стратегічні напрями та організаційно-економічний механізм підвищення інвестиційної привабливості регіонів мають не лише локальний, а й системний макроекономічний ефект. Їх реалізація створить передумови для сталого економічного зростання, збільшення експортного потенціалу, розширення фіскальної бази, зменшення міжрегіональних диспропорцій та підвищення стійкості національної економіки до зовнішніх викликів. Прогнозне зростання реального ВВП до 4,5-5,0% на рік, збільшення обсягу ПІ до 5,5-6,0 млрд дол. та створення 150-180 тис. нових робочих місць свідчать про високий потенціал запропонованих заходів для забезпечення сталого розвитку України в післявоєнний період.

Висновок до розділу 3

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що проблеми та перешкоди активізації інвестиційних процесів в регіонах України мають системний характер і можуть бути згруповані за трьома рівнями:

1. Зовнішній рівень – безпекові ризики, пов'язані з триваючою військовою агресією, що є визначальним фактором, який нівелює інвестиційну привабливість навіть регіонів з високим економічним потенціалом.
2. Макроекономічний рівень – фіскальний дефіцит, торговельний дисбаланс, валютні обмеження та загальна економічна нестабільність, які створюють додаткові ризики для інвесторів.

3. Інституційний рівень – корупція, слабка судова система, дефіцит кваліфікованих кадрів, недостатня інституційна спроможність на регіональному рівні, а також проблеми підготовки та банкабельності інвестиційних проєктів.

Важливо відзначити, що, незважаючи на збереження зазначених проблем, спостерігається позитивна динаміка: частка керівників компаній, які вважають інвестиційний клімат несприятливим, поступово зменшується – з 84% у 2023 році до 71% у 2025 році. Понад 70% компаній планують продовжувати інвестувати в український ринок. Це свідчить про наявність стійкого інвестиційного інтересу, який потребує адресної підтримки та подальших реформ для подолання існуючих бар'єрів.

Розроблені стратегічні напрями та організаційно-економічний механізм підвищення інвестиційної привабливості регіонів України базуються на результатах поглибленого аналізу основних складових та кластеризації регіонів, проведених у розділі 2. Запропонований підхід ґрунтується на чотирьох ключових принципах:

1. Диференціація – для кожної з чотирьох груп регіонів визначено специфічні пріоритети, заходи та очікувані ефекти, що враховують їхній рівень безпеки, економічний потенціал та інфраструктурні потреби.

2. Системність – розроблено комплексний організаційно-економічний механізм, що охоплює інституційну, фінансову, моніторингову та стимулюючу складові, забезпечуючи взаємозв'язок між центральним та регіональним рівнями.

3. Реалістичність – прогнозний економічний ефект (зростання ПІ до 5,5-6,0 млрд дол., створення 150-180 тис. робочих місць, збільшення доходів місцевих бюджетів на 46-56%) базується на оцінках міжнародних інституцій та даних Держстату, а запропоновані джерела фінансування враховують наявні бюджетні ресурси та можливості залучення міжнародної допомоги.

4. Стимулюючий характер – запровадження диференційованих податкових стимулів, механізмів страхування воєнних ризиків та конкурсних інструментів створює додаткові мотивації як для регіонів, так і для інвесторів.

Реалізація запропонованого механізму дозволить не лише підвищити інвестиційну привабливість регіонів, але й сприятиме збалансованому просторовому розвитку, зменшенню міжрегіональних диспропорцій та забезпеченню сталого економічного зростання в післявоєнний період.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає в поглибленні теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо оцінювання та підвищення інвестиційної привабливості регіонів України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Результати проведеного дослідження дозволяють сформулювати такі висновки.

1. На основі аналізу наукових джерел встановлено, що інвестиційна привабливість регіону є складною багатовимірною категорією, яка поєднує об'єктивні характеристики території (економічний потенціал, інфраструктурне забезпечення, ресурсну базу) та суб'єктивне сприйняття її можливостей інвесторами. Визначено, що ключовими факторами формування інвестиційної привабливості є економічні, інституційні та територіальні, причому в сучасних українських реаліях безпекова складова набула визначального значення. Високий рівень інвестиційної привабливості створює основу для стабільного економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності регіонів, покращення добробуту населення та забезпечення сталого розвитку територій.

Систематизація методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів дозволила виокремити чотири групи методик: дескриптивні (описові), рейтингові, інтегральні (багатовимірний статистичний аналіз) та порівняльні. Найбільш ґрунтовним є підхід ОЕСР, який пропонує оцінювання за шістьма доменами з використанням понад 50 індикаторів. Для проведення емпіричного дослідження обрано комбінований підхід, що поєднує концептуальну рамку ОЕСР, адаптовану до українських реалій систему показників (18 індикаторів за шістьма складовими) та методи інтегрального оцінювання.

Узагальнення зарубіжного досвіду (Польщі, Німеччини, США, Сінгапуру, Південної Кореї, Грузії, Хорватії) дозволило виокремити ключові інструменти підвищення інвестиційної привабливості: створення спеціалізованих інвестиційних агенцій; запровадження диференційованих податкових стимулів; розвиток індустріальних парків та кластерів; спрощення дозвільних процедур; ефективне використання міжнародної технічної допомоги. Найбільш релевантним для України є досвід Польщі (інституційна побудова, використання коштів ЄС), Грузії (регуляторна реформа) та Хорватії (відновлення постраждалих регіонів).

2. Аналіз макроекономічних показників за 2023–2025 роки засвідчив поступове відновлення економіки України після падіння 2022 року. Реальний ВВП зріс на 5,5% у 2023 році, на 2,9% у 2024 році та на 2,2% у 2025 році (попередні дані). Номінальний ВВП у 2025 році, за оцінкою МВФ, досяг 210 млрд дол. США. Інфляція сповільнилася з 12% у 2024 році до 9,3% у листопаді 2025 року. Чистий приплив прямих іноземних інвестицій скоротився з 4,4 млрд дол. у 2023 році до 2,279 млрд дол. у 2025 році, однак ринок злиттів і поглинань активізувався – кількість угод зросла з 50 у 2024 році до 63 у 2025 році.

Аналіз основних складових інвестиційної привабливості засвідчив суттєву регіональну диференціацію. Економічна складова демонструє лідерство західних регіонів завдяки релокації бізнесу (понад 800 підприємств) та припливу внутрішньо переміщених осіб. Фінансова складова характеризується зростанням доходів місцевих бюджетів на 14% у 2025 році, причому найвищі темпи зафіксовано у Київській (+22,8%), Волинській (+22,2%) та Закарпатській (+21,0%) областях. Рівень заробітної плати залишається нерівномірним – від 48,4 тис. грн у Києві до 22,1 тис. грн у Кіровоградській області.

Соціальна складова трансформувалася під впливом масової міграції: західні регіони отримали додаткові трудові ресурси (850–900 тис. ВПО), що сприяло їхньому економічному розвитку, але створило навантаження на

соціальну інфраструктуру. Рівень безробіття знизився з 18% у 2023 році до 12–13% у 2025 році, однак у прифронтових регіонах він залишається критичним (18–25%). Інфраструктурна складова найбільше постраждала у східних та південних регіонах, водночас у західних областях введено в експлуатацію понад 500 тис. кв. м нових складських приміщень, а лідерами з децентралізації енергопостачання стали Львівська, Івано-Франківська, Вінницька та Черкаська області.

Екологічна складова суттєво погіршилася внаслідок бойових дій – загальна сума збитків докільню перевищує 2,4 трлн грн, найбільше постраждали Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька та Херсонська області. Безпекова складова стала визначальним фактором інвестиційної привабливості: західні регіони, як найбільш безпечні, стали головними центрами залучення інвестицій, тоді як східні та південні регіони через високі ризики втратили привабливість для приватного капіталу.

На основі розрахунку інтегрального індексу інвестиційної привабливості (ІШПР) та кластеризації регіонів за методом k-середніх виокремлено чотири групи. Група 1 (високий рівень, індекс $>0,65$) – Київська, Львівська області та м. Київ – акумулюють основні приватні інвестиції. Група 2 (рівень вище середнього, індекс $0,55–0,65$) – Закарпатська, Одеська, Дніпропетровська, Івано-Франківська, Вінницька, Волинська, Полтавська області – мають високий потенціал, але потребують механізмів страхування воєнних ризиків. Група 3 (середній рівень, індекс $0,45–0,55$) – 10 регіонів – потребують точкових інвестицій у розвиток переробки та інфраструктури. Група 4 (низький рівень, індекс $<0,45$) – Запорізька, Донецька, Луганська, Херсонська області – перебувають у зоні критичних ризиків, де інвестиційна діяльність можлива лише за умов державних програм відновлення.

3. Аналіз проблем та перешкод активізації інвестиційних процесів дозволив виокремити три рівні впливу: зовнішній (безпекові ризики, пов'язані з триваючою військовою агресією), макроекономічний (фіскальний дефіцит,

торговельний дисбаланс, валютні обмеження) та інституційний (корупція, слабка судова система, дефіцит кваліфікованих кадрів, недостатня інституційна спроможність). Частка керівників компаній, які вважають інвестиційний клімат несприятливим, поступово зменшується – з 84% у 2023 році до 71% у 2025 році, що свідчить про наявність стійкого інвестиційного інтересу.

Розроблено стратегічні напрями підвищення інвестиційної привабливості регіонів з урахуванням результатів кластеризації. Для Групи 1 пріоритетом є подальше нарощування конкурентних переваг, розвиток високотехнологічних галузей, розширення індустріальних парків та логістичних хабів. Для Групи 2 – розвиток переробної промисловості (особливо агропереробки), стимулювання логістичних проєктів, запровадження механізмів страхування воєнних ризиків. Для Групи 3 – відновлення критичної інфраструктури, підтримка малого та середнього бізнесу, розвиток агропереробки та туризму. Для Групи 4 – державні та міжнародні програми розмінування, відбудова критичної інфраструктури, гуманітарна підтримка, створення умов для повернення населення.

Запропоновано організаційно-економічний механізм реалізації програми підвищення інвестиційної привабливості регіонів, що включає чотири взаємопов'язані блоки: інституційний (створення Міжвідомчої ради та Регіональних агенцій інвестиційного розвитку), фінансовий (залучення коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, міжнародної технічної допомоги, приватних інвестицій на загальну суму 1,2–1,65 трлн грн на 2026–2030 роки), моніторинговий (система КРІ та щорічна звітність), стимулюючий (диференційовані податкові стимули та механізми страхування воєнних ризиків).

Реалізація запропонованих заходів дозволить досягти прогнозного економічного ефекту: зростання реального ВВП до 4,5–5,0% на рік; збільшення обсягу прямих іноземних інвестицій до 5,5–6,0 млрд дол. (зростання на 140–160%); збільшення обсягу капітальних інвестицій до 18–20% ВВП; створення 150–180 тис. нових робочих місць; збільшення доходів зведеного бюджету на 55–

65%; зниження рівня безробіття до 8–10%; збільшення частки переробної промисловості в структурі ВВП до 14–16%; збільшення частки відновлюваної енергетики в енергобалансі до 20–25%.

Отже, результати проведеного дослідження підтверджують, що формування нової регіональної структури інвестиційної привабливості України в умовах воєнного стану потребує диференційованого підходу до розробки регіональної інвестиційної політики. Запропоновані стратегічні напрями та організаційно-економічний механізм їх реалізації створюють передумови для забезпечення сталого економічного зростання, зменшення міжрегіональних диспропорцій, підвищення стійкості національної економіки та успішного післявоєнного відновлення України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амоша О. І., Ляшенко В. І. Регіональна інвестиційна політика в умовах воєнного стану: теоретичні засади та практичні аспекти. *Економіка промисловості*. 2024. № 1 (101). С. 5–28.
2. Асоціація ритейлерів України. Ринок складської нерухомості України: підсумки 2024–2025 років : аналіт. звіт. Київ, 2025. 45 с.
3. Верховна Рада України. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 40. Ст. 524.
4. Геєць В. М. Трансформація регіональної структури економіки України в умовах війни. *Економіка України*. 2023. № 5–6. С. 3–22.
5. Гриньова В. М., Мельник А. О. Інвестиційна привабливість регіонів у кризових умовах: теоретико-методологічний аспект. *Журнал європейської економіки*. 2024. Т. 23, № 1. С. 112–129.
6. Данилишин Б. М., Ковальов В. Г. Інвестиційна привабливість регіонів України: методологія оцінювання та напрями підвищення. *Регіональна економіка*. 2024. № 2 (112). С. 7–19.
7. Державна служба статистики України. Капітальні інвестиції в Україні за 2025 рік : попередні дані : стат. бюл. Київ, 2026. 78 с.
8. Державна служба статистики України. Регіони України 2023 : стат. зб. Київ, 2024. 650 с.
9. Державна служба статистики України. Соціально-економічне становище регіонів України за 2024 рік : стат. зб. Київ, 2025. 380 с.
10. Державна служба статистики України. Статистична інформація: Регіональна статистика. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.03.2026).
11. Драгон Капітал. Ukraine Economic Outlook 2025–2026 : аналіт. доп. Київ, 2025. 62 с.

12. Європейська Бізнес Асоціація. Інвестиційна привабливість України : результати 16-го дослідження. Київ, 2024. 34 с.
13. Європейська Бізнес Асоціація. Інвестиційна привабливість України : результати 17-го дослідження. Київ, 2025. 38 с.
14. Європейська Бізнес Асоціація. Інвестиційна привабливість України : результати 18-го дослідження. Київ, 2026. 41 с.
15. Європейська Бізнес Асоціація. Investment Attractiveness Index. URL: <https://eba.com.ua/en/research/> (дата звернення: 08.03.2026).
16. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України. Демографічні наслідки війни в Україні: оцінки та прогнози : аналіт. доп. Київ, 2025. 52 с.
17. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Вплив війни на економіку регіонів України: оцінка та прогнози : аналіт. звіт. Київ, 2025. 74 с.
18. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Моніторинг регіонального розвитку України : аналіт. звіт. Київ, 2024. 68 с.
19. Кабінет Міністрів України. Про затвердження Порядку використання коштів Фонду ліквідації наслідків збройної агресії : Постанова від 20.12.2024 № 1234. *Урядовий кур'єр*. 2024. 24 груд.
20. Київська школа економіки (KSE Institute). Збитки та потреби відновлення енергетичного сектору України : аналіт. доп. Київ, 2025. 68 с.
21. Київська школа економіки (KSE Institute). Звіт про загальні економічні втрати України внаслідок війни: оновлена оцінка (2022–2026) : аналіт. доп. Київ, 2026. 95 с.
22. Київська школа економіки (KSE Institute). Оцінка прямих збитків інфраструктури України внаслідок війни : аналіт. доп. Київ, 2025. 112 с.

23. Київська школа економіки (KSE Agrocenter). Збитки сільського господарства України внаслідок війни: оцінка та перспективи відновлення : аналіт. доп. Київ, 2025. 56 с.
24. Крайник О. П., Писаренко С. М. Методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів в умовах воєнного стану. *Фінанси України*. 2025. № 3. С. 45–62.
25. Міжнародний валютний фонд. Ukraine: Request for an Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility and Cancellation of the Current Arrangement : IMF Country Report No. 2026/058. Washington, D.C., 2026. 180 p.
26. Міжнародний валютний фонд. Ukraine: Staff Report for the Extended Fund Facility Arrangement. Washington, D.C., 2026. 125 p.
27. Міністерство економіки України. Аналітична довідка про стан інвестиційної діяльності в Україні за 2024 рік. Київ, 2025. 28 с.
28. Міністерство економіки України. Прогноз економічного розвитку України на 2026–2028 роки. Київ, 2026. 42 с.
29. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Звіт про екологічні збитки внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Київ, 2025. 84 с.
30. Міністерство соціальної політики України. Звіт про внутрішньо переміщених осіб в Україні станом на 1 січня 2026 року. Київ, 2026. 36 с.
31. Міністерство фінансів України. Виконання місцевих бюджетів : оперативна інформація. URL: <https://mof.gov.ua/> (дата звернення: 12.03.2026).
32. Міністерство фінансів України. Звіт про виконання місцевих бюджетів за 2024 рік. Київ, 2025. 112 с.
33. Міністерство фінансів України. Звіт про виконання місцевих бюджетів за 2025 рік. Київ, 2026. 118 с.
34. Національний банк України. Інфляційний звіт за січень 2026 року. Київ, 2026. 64 с.

35. Національний банк України. Облікова ставка НБУ: історія змін. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 10.03.2026).
36. Організація економічного співробітництва та розвитку. OECD Regional Outlook 2024: Regions and Cities in the Green Transition. Paris, 2024. 280 p.
37. Організація економічного співробітництва та розвитку. Rethinking Regional Attractiveness in the New Global Environment. Paris, 2023. 195 p.
38. Організація економічного співробітництва та розвитку. The Regional Attractiveness Compass: Calculation Methodology. In: Transition Strategies for Finland's Eastern and South-Eastern Border Regions. Paris, 2025. P. 45–78.
39. Організація економічного співробітництва та розвитку. Rethinking Regional Attractiveness: Interactive Webpage. URL: <https://www.oecd.org/regional/rethinking-regional-attractiveness.htm> (дата звернення: 01.03.2026).
40. Петровська С. А. Інвестиційна привабливість регіонів України: сучасний стан та проблеми оцінювання. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2024. № 1 (224). С. 28–36.
41. Радько В.М., Мацюра С.І., Голікова К.П. Стратегічні напрями підвищення інвестиційної привабливості регіонів України в умовах післявоєнного відновлення. *Економічний простір*. Дніпро, 2026. №211. с. 224-232. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.211.224-232>
42. Світовий банк. Preparation of Resilient Projects to Advance Recovery of Ukraine (PREPARE Ukraine): Project Information Document. Washington, D.C., 2025. 48 p.
43. Світовий банк. Ukraine Country Economic Memorandum: Pathways to Sustainable Recovery. Washington, D.C., 2025. 210 p.
44. Світовий банк. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3): Third Edition. Washington, D.C., 2024. 320 p.

45. Світовий банк. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5): Fifth Edition. Washington, D.C., 2026. 350 p.
46. Transparency International Ukraine. Індекс сприйняття корупції в Україні: регіональний вимір : аналіт. звіт. Київ, 2025. 48 с.
47. Уманець Т. В. Регіональна диференціація інвестиційної привабливості України в умовах війни. *Економіка та держава*. 2025. № 2. С. 15–22.
48. Центр економічної стратегії. Інвестиційний клімат України: виклики та можливості під час війни : аналіт. доп. Київ, 2025. 62 с.
49. Чухрай Н. І., Патора Р. Зарубіжний досвід підвищення інвестиційної привабливості регіонів: можливості адаптації для України. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2024. № 1. С. 78–94.
50. Businessday. War damage drives Ukraine recovery bill to \$588bn – World Bank. URL: <https://businessday.ng/> (дата звернення: 05.03.2026).
51. European Bank for Reconstruction and Development. Ukraine Country Strategy 2025–2029. London, 2025. 72 p.
52. European Commission. Ukraine Facility: Annual Implementation Report 2024. Brussels, 2025. 110 p.
53. European Commission. Ukraine Facility: Regulation of the European Parliament and of the Council. Brussels, 2024. 48 p.
54. Interfax. IMF projects Ukraine's real GDP growth at 1.8%–2.5% in 2026. URL: <https://interfax.com/> (дата звернення: 28.02.2026).
55. Kyiv Post. KSE Institute Estimates Ukraine's Economy Lost \$1.7 Trillion Since Start of Full-Scale War. URL: <https://www.kyivpost.com/> (дата звернення: 12.03.2026).
56. Kyiv School of Economics. Russia Will Pay: Damage to Ukraine's Infrastructure. URL: <https://damaged.in.ua/> (дата звернення: 05.03.2026).

57. Open4Business. KSE estimates Ukraine's economic losses from war at \$1.7 trln in revenue. URL: <https://open4business.com.ua/en/> (дата звернення: 10.03.2026).
58. Sparkco AI. Reconstruction Financing Mechanisms for Ukraine: Geopolitical and Economic Market Report 2025. URL: <https://sparkco.ai/> (дата звернення: 15.01.2026).
59. The New Voice of Ukraine. IMF sees slower but stable growth for Ukraine in 2026. URL: <https://english.nv.ua/> (дата звернення: 28.02.2026).
60. The New Voice of Ukraine. Ukraine's total war losses surge to staggering \$2.3 trillion. URL: <https://english.nv.ua/> (дата звернення: 25.02.2026).
61. United Nations Development Programme. Ukraine Recovery and Reconstruction: UNDP Support Framework. Kyiv, 2025. 44 p.

ДОДАТОК А

Таблиця А.1

Вихідні статистичні показники за регіонами України за 2023 рік

Регіон	Промисловість на душу, тис. грн	С/г на душу, тис. грн	Доходи бюджету на особу, тис. грн	Середня зарплата, тис. грн	Капінвестиції на особу, тис. грн	Рівень безробіття, %	Викиди в атмосферу, т/кв. км
м. Київ	98,4	0,2	24,8	41,2	32,5	7,2	12,8
Вінницька	42,1	28,4	12,3	21,5	18,4	9,8	3,2
Волинська	38,7	16,2	9,8	20,8	15,2	10,2	2,1
Дніпропетровська	156,3	12,4	18,5	24,5	28,6	8,5	42,5
Донецька*	68,2	4,8	8,2	24,8	6,8	18,5	38,7
Житомирська	32,5	18,6	9,5	19,8	12,4	10,8	2,8
Закарпатська	28,4	10,2	8,8	22,1	16,8	9,5	1,5
Запорізька*	124,6	14,8	12,8	23,9	14,2	12,5	36,2
Івано-Франківська	45,2	12,6	10,2	21,2	18,9	9,2	8,5
Київська	72,8	18,4	16,5	24,2	32,4	7,8	6,2
Кіровоградська	38,6	32,4	9,2	18,9	14,5	11,2	2,4
Луганська*	24,5	3,2	5,8	32,5	3,2	22,5	28,6
Львівська	48,6	10,8	14,2	22,8	26,8	8,2	3,8
Миколаївська	42,8	18,4	10,8	24,5	16,2	10,5	2,9
Полтавська	112,4	26,8	14,2	21,8	24,6	9,2	8,4
Рівненська	34,2	12,8	9,2	20,2	13,8	10,4	1,8
Сумська	42,8	18,2	9,5	19,2	12,4	11,5	3,2
Тернопільська	24,6	18,4	8,6	18,6	12,8	11,2	1,4
Харківська	68,4	14,2	12,8	22,4	18,6	9,8	8,6
Херсонська*	18,6	22,4	6,2	18,2	4,2	16,5	1,6
Хмельницька	32,8	18,6	9,6	19,8	14,2	10,2	1,9
Черкаська	46,2	24,8	11,2	20,4	16,8	9,6	3,4
Чернівецька	16,8	8,4	7,8	18,2	10,2	10,8	1,2
Чернігівська	38,4	22,6	9,2	18,8	12,4	11,8	2,6

Примітка: для регіонів з тимчасово окупованими територіями дані наведено за підконтрольними Україні територіями

Джерело: складено автором на основі даних Держстату України

Продовження дод. А

Таблиця А.2

Вихідні статистичні показники за регіонами України за 2024 рік

Регіон	Промисловість на душу, тис. грн	С/г на душу, тис. грн	Доходи бюджету на особу, тис. грн	Середня зарплата, тис. грн	Капінвестиції на особу, тис. грн	Рівень безробіття, %	Викиди в атмосферу, т/кв. км
м. Київ	102,5	0,2	27,2	45,8	35,8	6,5	12,2
Вінницька	44,8	29,6	13,8	24,1	20,2	8,6	3,1
Волинська	42,5	17,4	11,2	23,2	18,4	8,8	2,0
Дніпропетровська	162,4	12,8	20,2	27,1	30,2	7,8	41,8
Донецька*	58,4	4,2	7,4	27,5	5,8	20,2	39,2
Житомирська	34,8	19,4	10,6	22,4	14,2	9,4	2,7
Закарпатська	32,6	10,8	10,4	25,8	20,4	8,2	1,4
Запорізька*	112,4	14,2	11,8	26,4	12,8	14,2	37,8
Івано-Франківська	48,6	13,2	11,6	23,8	21,2	8,0	8,2
Київська	78,4	19,2	18,8	27,8	35,6	6,8	6,0
Кіровоградська	40,2	33,6	10,2	21,2	16,2	9,8	2,3
Луганська*	20,4	2,8	4,8	38,9	2,8	24,5	29,4
Львівська	54,2	11,4	16,8	25,2	30,4	7,0	3,6
Миколаївська	40,2	17,8	11,2	27,2	15,8	11,2	3,0
Одеська	34,8	8,6	16,2	24,6	24,2	8,2	2,5
Полтавська	116,8	27,4	15,6	24,2	26,8	8,0	8,1
Рівненська	36,8	13,4	10,4	22,8	16,2	9,0	1,7
Сумська	40,2	18,6	10,2	21,8	13,8	10,2	3,1
Тернопільська	26,8	19,2	9,8	21,2	15,2	9,8	1,3
Харківська	62,4	13,8	13,4	25,4	17,2	11,2	8,9
Херсонська*	15,2	18,4	5,2	20,2	3,6	18,5	1,7
Хмельницька	34,6	19,4	10,8	22,4	16,2	8,8	1,8
Черкаська	48,6	25,6	12,4	22,8	18,4	8,4	3,2
Чернівецька	18,2	8,8	8,6	20,5	12,4	9,4	1,1
Чернігівська	36,8	23,4	10,2	21,2	13,8	10,5	2,5

Джерело: складено автором на основі даних Держстату України

Продовження дод. А

Таблиця А.3

Вихідні статистичні показники за регіонами України за 2025 рік

Регіон	Промисловість на душу, тис. грн	С/г на душу, тис. грн	Доходи бюджету на особу, тис. грн	Середня зарплата, тис. грн	Капінвестиції на особу, тис. грн	Рівень безробіття, %	Викиди в атмосферу, т/кв. км
м. Київ	106,2	0,2	29,8	48,4	38,2	5,8	11,8
Вінницька	46,8	30,2	15,2	26,6	22,4	7,5	3,0
Волинська	45,6	18,2	12,8	25,4	20,8	7,8	1,9
Дніпропетровська	168,2	13,2	22,4	27,8	32,4	7,2	41,2
Донецька*	48,6	3,8	6,2	29,9	4,8	22,5	40,5
Житомирська	36,8	20,2	11,8	24,2	16,2	8,5	2,6
Закарпатська	36,4	11,4	12,2	29,0	23,8	7,2	1,3
Запорізька*	98,6	13,8	10,2	28,6	10,8	16,5	39,2
Івано-Франківська	52,4	13,8	13,2	26,2	23,8	7,0	8,0
Київська	84,2	20,4	21,8	30,8	38,6	6,0	5,8
Кіровоградська	42,4	34,8	11,4	22,1	17,8	8,5	2,2
Луганська*	16,8	2,4	3,8	45,2	2,2	26,5	30,2
Львівська	60,4	12,2	19,8	27,2	34,2	6,2	3,4
Миколаївська	38,4	17,2	11,6	29,7	14,2	12,5	3,1
Одеська	36,8	8,8	17,8	26,6	25,8	7,5	2,4
Полтавська	120,6	28,2	17,2	26,8	28,8	7,2	7,8
Рівненська	38,8	14,2	11,6	24,8	18,2	8,0	1,6
Сумська	38,4	19,2	10,8	23,8	14,8	9,2	3,0
Тернопільська	28,8	20,4	11,2	23,2	17,2	8,4	1,2
Харківська	56,8	13,4	13,8	27,6	15,8	12,8	9,2
Херсонська*	12,4	16,2	4,2	21,8	2,8	20,5	1,8
Хмельницька	36,2	20,4	12,2	24,6	18,2	7,8	1,7
Черкаська	50,8	26,4	13,8	25,2	20,2	7,4	3,1
Чернівецька	19,8	9,2	9,6	22,5	14,2	8,2	1,0
Чернігівська	35,2	24,2	10,8	23,2	14,8	9,4	2,4

Джерело: складено автором на основі попередніх даних Держстату та експертних оцінок

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1

Групові індекси за складовими інвестиційної привабливості (2025 рік)

Реґіон	Економічний індекс (Е)	Фінансовий індекс (Ф)	Соціальний індекс (С)	Інфраструктурний індекс (І)	Екологічний індекс (Ек)	Безпековий індекс (Б)
м. Київ	0,689	0,924	0,756	0,842	0,524	0,612
Вінницька	0,598	0,612	0,642	0,584	0,682	0,612
Волинська	0,572	0,584	0,612	0,568	0,712	0,824
Дніпропетровська	0,846	0,724	0,624	0,698	0,324	0,324
Донецька*	0,324	0,286	0,312	0,246	0,246	0,124
Житомирська	0,512	0,512	0,568	0,524	0,648	0,524
Закарпатська	0,568	0,624	0,668	0,624	0,756	0,892
Запорізька*	0,624	0,524	0,486	0,486	0,286	0,224
Івано-Франківська	0,612	0,598	0,624	0,592	0,624	0,824
Київська	0,724	0,824	0,712	0,786	0,624	0,612
Кіровоградська	0,568	0,486	0,546	0,512	0,668	0,524
Луганська*	0,212	0,186	0,268	0,186	0,268	0,086
Львівська	0,642	0,724	0,698	0,724	0,668	0,786
Миколаївська	0,524	0,568	0,524	0,512	0,598	0,286
Одеська	0,546	0,642	0,624	0,642	0,612	0,368
Полтавська	0,724	0,624	0,612	0,624	0,568	0,524
Рівненська	0,524	0,546	0,568	0,546	0,668	0,786
Сумська	0,512	0,498	0,524	0,498	0,612	0,486
Тернопільська	0,546	0,524	0,598	0,546	0,712	0,824
Харківська	0,598	0,568	0,524	0,568	0,546	0,268
Херсонська*	0,286	0,212	0,324	0,212	0,568	0,124
Хмельницька	0,546	0,546	0,568	0,546	0,668	0,746
Черкаська	0,612	0,568	0,598	0,568	0,624	0,568
Чернівецька	0,446	0,486	0,546	0,512	0,746	0,846
Чернігівська	0,512	0,498	0,524	0,498	0,624	0,486

Джерело: розраховано автором

ЗГОДА здобувача вищої освіти
Державного університету економіки і технологій про
перевірку кваліфікаційної роботи на прояви
академічного плагіату та розміщення в Репозитарії
Університету

Я, **Косаковська Ольга Ігорівна**,

підтримую політику Державного університету економіки і технологій з академічної доброчесності і відкритого доступу. Засвідчую, що кваліфікаційна бакалаврська робота на тему:

Оцінювання та аналіз інвестиційної привабливості регіонів України

виконана самостійно та не містить академічного плагіату. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Державного університету економіки і технологій ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення норм академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Також я поінформована, що відповідно до «Положення про Репозитарій (електронну базу даних) Державного університету економіки і технологій» зазначена робота буде розміщена в Електронному архіві Університету (Репозитарії ДУЕТ). З умовами такого розміщення ознайомена.

04.06.2026

Підпис